

Hrvatski Glasnik

GLASILO HRVATSKOG KULTURNOG DRUŠTVA "NAPREDAK" ŽUPE SOLI

Godina III

Broj 40

Tuzla, 20.07.1995.

Cijena 1 DEM

3 KUNE

**INTERVIEW: Msg. Pero Sudar,
pomoćni biskup Vrhbosanski**

PETROVO U TUZLI

Bl. Marko Križevčanin - Proглаšen svetim

NEMA VIŠE SIGURNOSNIH ZONA ?!

**NEĆEMO IH OSTAVITI,
ZAR NE ?!**

ETIKA, INTERES, KONFORMIZAM

Nedolično je kada neki Balkanac u negativnoj konotaciji neprecizno citira Churchila kako Britanija nema prijatelja, već samo interese. Veliki državnik nije sebi mogao dozvoliti da svoju zemlju prdstavlja nemoralnom ili neetičnom. Naime, oko jakih su se vrtili prijatelji, a ovi su pak sebi mogli dozvoliti da slabe podvrgnu svojim interesima. Interesi glasača u Britaniji skinuli su Churchila sa vlasti kao velikog pobjednika. Bio je i moralan i etičan, ali im nije bio u interesu. Tko je od vlikih svjetskih sila, ili velikih svjetskih asocijacija koje nam se dnevno serviraju u nekim novim kraticama (UNCRO na primjer), ikada ponudio ili obećao prijateljstvo. Obećali su nam pomoć, svoja obećanja samo djelomično i samo u skladu sa svojim interesima izvršavaju. Daju i uzimaju po sistemu "take it or leave it", a mi, umjesto da kažemo "konju datom na peškeš u zube se ne gleda", ponašamo se kao da smo tobože omljubljeni pa ostavljeni od prijatelja. Kad si u nevolji nije sezona tražiti prijatelje - jest tada sezona pokazivanja prijateljstva.

Zato apeliramo više za savez, a nego za prijateljstvo između braće, Muslimana i Hrvata u Bosni. Traženje prijateljstva sa Beogradom, kada Tunjo izjavljuje da tamo bolje stoji od Radovana je kolaboracija. Karadordevo je kolaboracija. Savez dvojice slabijih je po Božijim i ljudskim pravilima. U nas je to Federacija. Sine smicalice, pozivanje na ljubav i prijateljstvo koje rezultira etničkim čišćenjem zamotanim u ljubavne izjave, te čas u oblatnu prava, čas u oblatnu pravde, kad sela gore dok se naši ne dogovore, vode u helac. Samo HVO nije dovoljan jest nužan. Samo Armija BiH jeste nužna ali nije dovoljna. Agresor nije nikada nužan, ali je, hvala Bogu, sve više nedovoljan za realizaciju svoga fašizma. Armija Države i HVO s njom u savezu su dovoljni da ga sruše. Ali samo u Federaciji i po njenim adetima.

A.Lj.

Iz Caritasa

CARITAS Vrhbosanske nadbiskupije preko SABIRNOG CENTRA u Tuzli dodijelio je kao prvu pomoć prognanicima iz Srebrenice:

80 tona hrane (40 tona brašna, 20 tisuća litara ulja i 20 tona šećera), 1 tonu sapuna i 700 komada higijenskih paketa.

Pomoć je dodijeljena preko Koordinacijskog centra za pomoć Srebrenici.

Prema vijestima Hrvatskog radija Zagreb SPLITSKI CARITAS uputio je pomoć narodu Srebrenice:

100 tona hrane
6000 pokrivača i
2000 rasklopivih kreveta.

Caritasova obitelj iz cijelog svijeta se javlja i s velikim interesom prati sve što se ovdje zbiva. Očekuje se da će i nadalje pomagati.

Riječ gvardijana Franjevačkog samostana u povodu tragedije u Srebrenici...

Dragi prijatelji,

Nalazimo se u teškoj situaciji. Zahvatila nas je posebna duhovna zebnja, koja je još više pojačala mōru, koja nas prati već četiri godine. Jer ovo što se dogodilo s našim narodom Srebrenice i okolice, nije samo njihovo stradanje, nego stradanje i sviju nas: od Vukovara, Erduta, Ravnog, Mostara, Bosanskog Broda, Brčkog, Bljeljine i drugih mjesta, da ih ne nabrajam sve, što ih pokušashe rušenjem i progonima, učiniti rajem za svoju vlastitu naciju, gdje će se i Bog ponašati po njihovim zamislima.

Taško je to shvatiti i prihvatiti, ali ništa nam drugo ne preostaje, nego boriti se protiv takvih shvaćanja i postupaka. Pravda je često spora, kažu ljudi, ali i dostižna! Ne smijemo se predati i izgubiti vjeru u bolje sutra. Učinimo i ovu patnju novim motivom za obranu dostojanstva i svojih prava na dom i ognjište!

Međutim, u svem tom naboju za obranu, držimo se svih standarda svetih knjiga (Biblije i Kur'ana) i na njihovim temeljima uređenih Konvencijâ o vladanju i viteškom stavu u ratu.

Dragi sugrađani Tuzle i okolice, učinimo sve da ovi ljudi što prije ublaže svoju patnju i boli. Pozivamo vas, da se uz službene predstavnike vlasti, i sami uključite u doček, i prijem ovih ljudi. Znajete, da i čaša hladne vode na vrijeme uslužena, može spasiti život! Da ne govorimo o drugim mogućnostima!

Zamolio bih sve vas sugrađane kao i novopridošle, da sačuvamo prisebnost i dobrosusjedske odnose sa svim sugrađanima, posebno s onima koji su na neki način povezani s onima koji su nam nanijeli ovu nevolju. Mi moramo činiti sve i protiv onih osjećaja koji nam u ovakvim prilikama pritišću dušu, kao mōra, a to je osjećaj osvete. Valja poštovati zakon, mir i red, ako hoćemo da nas naši prijatelji razumiju i pomognu. Ako se izjednačimo u svemu s onima koji su nama učinili nepravdu, onda ne možemo ni od koga tražiti pomoć. U svakom narodu ima dobrih pojedinaca posebno među onima koji su ostali s nama i vjerovali da ipak mogu zajedno živjeti. Nisu otišli za onim koji nas skupa svakodnevno ugrožavaju. Ako se budemo tako ponašali, to će nam priznati svi ljudi dobre volje i sam Gospodar neba i zemlje, čija je ipak zadnja riječ.

Dragi Srebreničani! Dobro nam došli! Vjerujte nam da ćemo sve učiniti kako bismo ublažili vašu bol i patnju. Znajete da je vaša bol i naša bol, vaša patnja i naša ptanja. Sve vas pozdravljam u ime Provincije BOSNE SREBRENE, koja nosi svoje ima po vašem gradu, Rimokatoličke zajednice i Caritasa Vrhbosanske nadbiskupije, koji se već uključio u akciju kako bi vam pomogao i olakšao. Mir i dobro!

Fra Petar Matanović, gvardijan

Prognani Bošnjaci iz Srebrenice svjedoče o četničkim grozotama, ali i...

SRAMNA ULOGA UNPROFOR-a

Kradanj, srpnja 1995. godine
Iz srebreničke enklave na prihvatni punkt u Ravnama kod Kladnja od 13. do 15. srpnja na slobodni teritorij je stiglo dvadesetak tisuća prognanih - uglavnom žena, djece i staraca. Srbijansko-crnogorski agresori i dalje ih deportiraju na slobodni teritorij, pa se očekuju novi nesretnici. Zasad ih prihvaćaju u bazi Nordijskog bataljona u aerodromu Dubrave.

tamošnji narod svi su izdali. Najviše nas je izigrao UNPROFOR. Mene od 70 godina četnik udari nogom u stražnjicu i jebe mi tursku majku pred UNPROFOR-cima. Još mi kaže pravi si ustaša. A, vidiš bolan da ja ni hodat ne mogu čestito, kroz plač govori Asim Hirkić (70) iz Kutezera kod Srebrenice idući sa suprugom Hatom. Jadu nigdje kraja. Žene prkatično vuku djecu, koja plaču.

spavao, ali smo se pravili da spavamo. Dolazili su muškarci u odijelima UNPROFORA, ili možda i UNPROFOR-ci. Mi se nismo smjeli protiviti, čak ni pisnuti. Kupili su muškarce. Uhvate ih za usta i odvedoše, pričala nam je Safija Malkić (37) iz Đurđevca kod Srebrenice.

Slične priče ponavljaju Refija Hadžibulić i kćerka joj Jasmina, Meho Bektić (70) iz Karačića sela, Mejra Smajić (64), Kada i Sead Hotić stari po 50 godina i slično.

Svjedočenje Havke Muminović starije žene iz Bajramovića je posebno: "Pošla sam ujutro po vodu izvan kruga tvornice. Kad sam došla do vode uz šumu Pečićta sela (naziv zaseoka kod Potočara) vidim kamaru poklanih muškaraca. Okrenuti licem prema zemlji, zaklani iza vrata. Izbrojim, vidim deset ih. Nisam ni uzela vodu, pogledam oko sebe, a ono po ostrugama još sijaset poklanih muškaraca. Skamenila sam se i pobjegla u krug tvornice. Kao mislim, sigurnija sam tamo, ima UNPROFOR-a da bogda im Allah dragi platio", suznih očiju govori Havka Muminović.

Zarobljavanje civila i pljačke

Muškarce su odvezli, a zatim i žene s djecom. Svi prognanci svjedoče da su njihve, igrališta i meraje u Kravici, Konjević Polju i Kasabi pune muškaraca koje četnici vode s rukama iznad glave. Riječ je o civilima koje su izdvojili iz kampa u Potočarima, a zatim odveli do sabirnih centara. Namjerno su ih postrojavali pored ceste, da ih vide najbliže. Osim toga, mnoge prognanice govore da su pored ceste vidjeli mnoštvo leševa. Neke muškarce su u putu izvlačili iz autobusa i likvidirali ih. Čuli smo i imena pojedinih muškaraca koji su odvedeni iz Potočara, ili iz autobusa: Mehmedalija Sejdinović (37), njegova braća Senahid (35) i Šaban (33), te sin Bego (12) - izvedeni iz autobusa u Kravici, te Atif Džanić (40) iz Višegrada, Mehmed Poljo (60), Omer Mešić iz Ritešića kod Srebrenice, Nesib Mandžić (31) sin Mehmeda iz Skleana, Enes Gušić oko 65 godina star. Oni su odvedeni iz Potočara.

POROĐAJI NA LINIJI RAZGRANIČENJA

Sinoć u jedan sat - bez liječničke pomoći - na liniji razgraničenja, zdravu i živu djevojčicu rodila je Fatima Muminović, koja je prebačena u bolnicu Pakistanskog bataljuna. Inače, dosta je djece prognanika od 10, 15 i 20 dana starosti. Pakistanski bataljun, Katarska islamska organizacija, ICS UNICEF pružili su dosta pomoći. Lijekove i druge potrebštine za prognane, kaže nam na prihvatnom centru u Ravnama dr. Šemsa Alajbegović.

Još dosta prognanika i prognanica govori o "rasutim i zaklanim muškarcima" tijekom noći između srijede i četvrtka. O zlodjelima četnika pred očima UNPROFOR-a svjedoče svi prognanci.

Četnici su nas povelili iz kruga tvornice prema autobusima. Međutim, kad smo došli pred autobuse, prvo su odvojili sve muškarce od 15 do 60-70 godina, ovisno o tome kako tko izgleda. Nas žene su tu zadržali, a muškarce odveli. Oj, Bože dragi, i mog sina Fikreta od samo 14 godina, ridajući govori Mevla Palić (33) godine, vodeći za ruke Elvedina (12), Mevludina (6), a u naručju noseći Mevlidu (2).

Kolona prognanika sliva se i noćas na slobodne teritorije.

Vehid Jahić

MASAKR NAD ZBIJEGOM

Nekoliko tisuća prognanika nije željelo "u ruke" četnicima i samoinicijativno je krenulo prema slobodnom teritoriju. Bila sam među njima. Noćas su nas napali iz svih oružja i oruđa, mislim da je to bio most kuda se ide prema Kamenici. Pobjeeno je nekoliko stotina civila. Mene je spasilo to što su preko mene pala dva muškarca, koje su granate raskomadale. Oko 2.000 se predalo četnicima. Svi smo bili nenaoružani. Odveli su nas u Kravicu. Mene i još neke žene su pustili, a sve muškarce - bez obzira na godine - zadržali, kaže nam Sabra Džananović (20) iz Tokoljaca kod Srebrenice, koja je danas stigla na slobodni teritorij, dodajući: "Bilo je više takvih zbjegovaa, ali su mnoge masakrirali".

Karadžićeve falange - po svjedočenju prognanika - odvojili su i zadržali nekoliko tisuća muškaraca, među kojima i razvijeniiju djecu. Slične informacije potvrđuju i predstavnici UNPROFOR-a. Prognanci nesretnici tvrde da su sinoć četnici u Potočarima vršili pokolje, silovanje, mučenje civila, a danas i masovna pogubljenja civila koji su se samoorganizirano pokušali prebaciti do slobodnog teritorija. Zločini su vršeni u uniformama UNPROFOR-a, a neki prognanci sumnjaju da su silovanje mogli činiti i pijani UNPROFOR-ci, koji u Potočarima piju i zabavljaju se s četnicima!

Kotlina plača i jecaja

Kotlina Drinjače od sela Turalići do Ravnica - dionica oko sedam kilometara - odjekivala je od plača, vapaja, očaja, kletve i prizivanja Allaha dragog da im uzme dušu "kada su im četnici u prisustvu UNPROFOR-a i prd očima licemjernog svijeta" uzeli djecu. Mnogi roditelji su prepoznali svoje sinove, djeca su prepoznala očeve i djedove, koje su svezane vodili četnici. Mnoge od njih odveli su iz baze UNPROFOR-a u Potočarima.

Ovo je džehennem. Kako ti Srbi mogu biti taki katili, nikad mi neće biti jasno. Srebrenicu i

Zastaju, odmaraju se. Neki padaju u nesvijest. Prevoze iz kola hitne pomoći CK i Pakistanskog bataljona. Skoro svi traže vode. Kunu četnike i nešto manje UNPROFOR, Galija, svijet...

Bolje je da nije bilo UNPROFOR-a. Ne bi se uzdali ni u što. Prevarili su nas sto puta, a ovaj put predali u ruke zlikovcima. U Potočarima je jedan UNPROFOR-ac govorio narodu, pomoću prevoditelja: "Sad će doć srpska vojska. Neće nikome ništa, neće vam faliti dlaka s glave, nit muškim, nit ženskim". Oni su nas predali četnicima, govore Mevlia Mujić iz Skenderovića i Atima Smajlović iz Osmača kod Srebrenice. Mlade žene nose djecu, a drugu "vuku" za ruke. Suze im obliva lice, ali su im ruke zauzete, pa se i ne brišu.

Noć užasa

Noć između srijede i četvrtka bila je noć užasa za Bošnjake koji su bili u zbjegu u Potočarima. Cijelu noć su odvodili muškarce, silovali djevojke, iznudili priznanja o kretanju naoružanih bjegunaca, koji su se samoinicijativno uputili na slobodni teritorij.

Satjerani smo u krug fabrike. Ležali smo po zemlji. Nitko nije

Hrvatski Glasnik, srpanj 1995.

Hrvatski Glasnik, srpanj 1995.

RATOM SE SVE GUBI, U MIRU POSTOJI

Msg. Pero Sudar, pomoćni biskup vrhbosanski

Prva emisija na RTV BiH, koja je pokazala da se i znameniti Hrvati pomalo puštaju na televiziju, bio je razgovor u kojem ste i vi učestvovali, kada vam je, prema prirodni emisije, bilo dopušteno postavljati pitanja. Tada ste Vi, po mom računu, otvorili ili rasturili informacijsku blokadu naspram Hrvata i naspram katolika. Kažite nam nešto o poziciji Hrvata u Bosni glede informacija.

Msg. Sudar: Pa Vi znate da je od svih oružja, riječ ipak najubojitija. Ona čovjeka čini prijateljem ili neprijateljem. Ona na čovjeka lijepi ovakve ili onakve etikete. Prema tome, nije nikakvo čudo da su najprije bili zauzeti televizijski releji, prijenosnici najjačeg informacijskog medija danas. Najprije se željela usutkati riječ, željela se izvršiti agresija nad riječju. Prvenstveno se dakle, željelo izolirati ili onemogućiti one druge da kažu svoju riječ ili svoje mišljenje. Mi smo najmalobrojniji narod u BiH. U ovakvom ratu, u ovakvoj agresiji bilo je za očekivati da ćemo biti najviše uskraćeni u pristupu informacijama i njihovoj distribuciji. Mi smo, izuzev nekih područja koja su, uvjetno rečeno, pod

kontrolom hrvatske vlasti gdje se pokušalo organizirati nešto od medija - listova, radia i televizije, glede informiranja, na svim drugim stranama loše prošli. Ovdje se može samo govoriti o muslimansko-hrvatskoj suradnji, jer se žalost treći narod odlučio na ovo na što se odlučio. Međutim, zbog nesretnog razvoja između ova dva naroda, ni tu se nije našao podesan način, podesan medij koji bi dopustio dobronamjernim Muslimanima i dobronamjernim Hrvatima da kažu istinu, kako bi nas istina što je moguće više oslobodila mržnje koja je sijana između ova dva naroda.

U tom smislu, bojim se, da svi oni koji nisu dobronamjerni ni za jedan od naša tri naroda koji bi trebali činiti jedan trolist našeg života, dolaze do riječi i izražaja. I mediji su, jasno, dospjeli u ruke onih koji su kao tobožnji zaštitnici vlastitog naroda sijali mržnju. Bili su uskraćeni svima onima koji nisu željeli govoriti istim tonom, govoriti iste sadržaje. Evo, tu smo mi uskraćeni. Međutim, ja sam duboko uvjeren da pokušaji koje naši ljudi čine neće ostati i nisu do sada ostali bezuspješnima. Mi ne

možemo daleko, ali zato možemo, hoćemo i želimo kvalitet. I u tom, taj tihi glas i Vrhbosne i naših listova, bilo regionalnih, bilo onih koji kušaju doprijeti do čitavog teritorija, čini mi se, da se od ostalih razlikuju kvalitetom i na to trebamo biti ponosni.

Mns. Pero Sudar, pomoćni biskup Vrhbosanski, pravi je protagonist vjerskog i političkog stava rkt Crkve glede rata u Bosni i Hercegovini te u Hrvatskoj. Među protagonistima toga stava, ističe se jasnim izrazom i bezskrupuloznim nastupom. Nedavno, u svome nastupu na televiziji BiH, toj instituciji je rasturio MTV image i uveo ju velikim korakom u Federaciju.

H.G.: Bio sam u Zagrebu i razgovarao sa našim dužnosnicima, naročito onim sa sveučilišta. Imao sam jedan iskreni osjećaj svega onoga dobroga što ja mislim da se dešava Hrvatima, a simbolizira riječ Federacija. Ne ona pravno-upravna, konstitutivna deklaracija, nego ona u koju se mi ufamo. Molim Vas da malo komentirate stav, koji je istina prilično poznat, stav Crkve koja za dnevnu politiku nema vremena.

Msg. Sudar: Katolička crkva je od početka, i to je njezino poslanje, protiv rata. Mi smo uvjereni da se ratom sve gubi, a mirom bar postoji mogućnost da se nešto sačuva. Međutim, kada zatunje topovi, kada se narod do ove mjere izmanipulira, onda glas koji govori o miru postaje naivan. Priča u nekakvom uređenju, gdje je sve striktno proračunato hladnom logikom, analizom vlastite sile, željom da se porobi i osvoji. Gdje svi negativni ljudski nagoni, žalost, dolaze do izražaja, gdje je čovjeku skinuto sve ono što ga obvezuje kao racionalno biće, kao biće koje mora biti vezano i moralnim normama, gdje su neki ideali u ime čovjeka preokreću u ideale protiv čovjeka. Eto, tu glas Crkve nerijetko se doimlje naivnim, pa su ga čak kušali protumačiti i protunarodnim.

Međutim, mi ne možemo protiv nekih stvari. Ne možemo protiv

čovjeka, ne možemo ići ispod deset Božjih zapovijedi. Jer ići ispod deset Božjih zapovijedi jest ići protiv čovjeka, protiv naroda. Mi ne možemo divinizirati interes samo vlastitog naroda ne obazirući se na interese drugih naroda bez kojih nema ni našeg interesa. Ne može se, koliko god

cijenimo život jednog čovjeka i život jednog naroda, uzeti ih kao apsolutno mjerilo, i stavljati ih iznad morala, moralnih normi. Za nas su moral i moralne norme apsolutno mjerilo, jer gdje nema morala neće biti ni čovjeka, niti naroda. Evo, tu smo mi i naša nastojanja ponekada shvaćani kao nešto što se ne uklapa ni u jednu od težnji ni u jedan od ovih nekakvih programa.

Apsolutno smo, podvlačim apsolutno, protiv sukoba sa Muslimanima. Smatrali smo da se radi o dvije žrtve. Nema ništa žalosnije nego kada se dvije žrtve okrenu jedna protiv druge. Zato smo i Federaciju shvatili kao nekakvu zadnju šansu da se ovdje nešto spasi. Vjerujemo da na principima demokracije - poštivanja ljudskih prava, ljudskog dostojanstva, poštivanja nacije i naroda sa svim njihovim potrebama, Bosna i Hercegovina će opstati. Sa apsolutnom slobodom i težnjama da se svaki od njenih naroda razvija, da se međusobno dopunjuju jer smo smatrali da na ovom području treba jedna zemlja gdje će biti susretište. Danas, u 21. stoljeću, moramo, ovakvi kakvi jesmo, različiti, jer smo sa različitim mentalitetima, i pripadamo različitim svjetovima, ali ipak, mi se moramo negdje dotaknuti, negdje susresti. Kada je u pitanju hrvatski narod, uvjereni smo da se on mora negdje susresti i, ako hoćete, i zajedno živjeti i sa

MOGUĆNOST DA SE NEŠTO SAČUVA

Srbima i sa Muslimanima. Hrvatski narod ima pravo na svoju državu. To smo isto tako podržali i podržavamo, ali smo mislili da je BiH plod dugogodišnjeg nastojanja, gdje će se ljudi doticati, da je to izričaj gdje ćemo se zajedno dotaknuti, gdje ćemo svjetove miriti a ne sukobljavati, gdje nećemo ratovati nego se susresti i oplemeniti, jedni druge obogatiti. Ja znam da ćemo se mi negdje susresti. Ako se moramo susresti u Zagrebu i tamo živjeti jedni s drugim, zašto to ne bismo mogli u Sarajevu, Zenici, Tuzli, Banjoj Luci. Evo to je naša težnja. Jer, nemoguće je danas, u 21-om stoljeću, osnivati neke nacionalne države, neke jednovjerske države.

To je doista nazadno. Katolička crkva je htjela da se sve ovo ovdje ostvari, i tu smo vidjeli Federaciju kao otvorenu mogućnost. Zato nam se činilo da bi na tomu trebalo poraditi, da bi trebalo sve ono što je još zdravoga ostalo, podržati. A možda one, koji su zagrijani ne znam kakvim ideologijama, malo spustiti na zemlju. Smatrali smo da bi trebalo tražiti mogućnost da ono što je ranjeno iscijeli, da ono što je zatrovano ozdravi, kako bismo što prije izašli iz ovog začaranog kruga sukoba i pakla. Željeli smo pomoći sve one koji su slomljeni, ranjeni, u duši ranjeni, koji su morali ostaviti sve svoje i otići, potucati se po bijednom svijetu, bit teški svima, najviše sebi. Zaustaviti tu rijeku jada i konačno početi proces vraćanja, kako bi ti ljudi ipak osjetili da netko na njih misli i da ima netko tko može danas kazati i pozitivnu i plemenitu riječ u ovom paklu. Htjeli smo pomoći sebi, očekujući da i nama drugi pomognu. Dakle, za nas je Federacija zadnja šansa da ovdje zavlada mir. Čisto etničko razgraničenje ovdje nije moguće jer se time u prvom redu gaze sva ljudska prava i Božji zakoni. Bez tih prava i zakona nema budućnosti. Ovdje se ne može povući crta koja će razdijeliti Muslimane i Hrvate, Hrvate i Srbe. To je nemoguće ako ne želite prekriti čovjeka. Prema tome, mi

smo smatrali da su baš Federacija i BiH oblik, i konačni izričaj onoga što mi kao vjernici doživljavamo kao čin Božje volje. Znaite, katolička crkva ne može protiv Boga. Ako Bog želi da ovdje jedni pored drugih živimo, i jedni s drugima, tko to onda sebi, u ime Boga, uzima pravo da kaže kako to neće biti tako, i tko sebi uzima pravo, u ime bilo koga, da se nada da će biti drukčije. U tom vidu mi imamo pristup, i vjerski i nacionalni i ljudski i kakav god drugi hoćete, prema Federaciji, prema BiH. Ona je čini mi se ispit svega onoga što i druge religije ispoivjedaju, ako žele biti iskrene i dobronamjerne. To je ispit humanosti, ispit zrelosti. Mi bismo ga željeli bar u svojim nastojanjima dobro položiti.

H.G.: Recite nam nešto o ovoj sadašnjoj situaciji u kojoj nama, moj je dojam, Muslimani malo popuštaju, ili još bolje, malo nas više puštaju. Prvo su pustili Vas, to sam u prvom pitanju rekao, a sada i druge. Vidjeli smo sinoć našu zagrebačku oporbu koju su gotovo na rukama nosili. Da li sada ima nekih nagovještaja da bi ta Federacija zaista mogla krenuti.

Msg. Sudar: Znaite, u provaliju je lako otići. U provaliju se ode nepažnjom. Međutim, iz nje je izići vrlo teško. To gotovo sami da i ne možete. Treba vam netko baciti konopac, zatim se treba uz konopac penjati, treba koristiti sve što imate. Napose, ako se iz provalije žele izvući zajedno dvojica, koji su zajedno i stradali, a treći na sve moguće načine želi taj izlazak onemogućiti. To bi za mene bila Federacija. Za mene je Federacija vraćanje iz ponora i to uz opasan i strm teren. Ako to tako promatramo Federaciju, ona je ipak živnula. Za sve nas to ide jako sporo, jer bole rane. Mi smo se opasno, do kosti ranili, to boli i krviri. Htjeli bismo da to što prije zaraste. Međutim, nije to tako lako. Porušene i popaljene kuće, sela, gradove mogli biste, i to vrlo brzo, ponovno sagraditi. Ali vratiti ljude tamo odakle su noževima, i

ne znam čime sve još istjerani, to nije ni malo jednostavno. Naći način kako sve to uskladiti, kako strah i na jednoj i na drugoj strani otkloniti, kako se zaštititi, to doista nije lako. Ljudi su federacije stvarali u mirna vremena i u tom procesu imali poteškoće. Ovak naš proces mora ići nakon jednog ovako krvavog rata. U tom se ratu nitko nije štedio. Zato proces teško ide. Mi imamo pravo biti nestrpljivi ako ona požuruje na svim stranama ono pozitivno, ali nemamo pravo biti nestrpljivi ako ona šteti procesu koji se mora desiti. Drugog izlaza nemamo, do Federacije. Ako gledamo s hrvatske točke gledišta, Hrvati ne mogu drugo nego sve izgubiti ako neće Federaciju. Muslimani pak, ako neće Federaciju mogu ovdje, dobiti nekakvu državu, ali će to onda biti kuća bez vrata i prozora. Nema drugog izlaza. Prema tome, koliko god je Federacija naš vitalni interes, moramo jasno i glasno reći da je i njihov isti kao i naš, ako ne i veći. Neće i ne može biti ni Federacije ni Konfederacije, ma koliko mi svi to nastojali, ako se Hrvati istjeraju iz Tuzle i drugih krajeva. I nema onda tog mehanizma koji će omogućiti slobodan protok preko granica. Jer, na njma će onda stajati oni koji su iz Tuzle istjerani. Nema te policije koja može pomoći. Prema tome naš životni interes, i pojedinaca i narodâ, jest zaživljavanje Federacije. Svaka opljačkana kuća je zatvaranje vrata Federaciji, jeste rušenje te zajedničke kuće. Trebalo bi, zato, baš u ovome području, koje kuša biti općina Ravne-Brčko, biti jako, jako pažljiv i s jedne i s druge strane. Nitko ovdje više ne može oružjem porobiti drugoga i prisiliti ga na nešto. To je ovaj rat očito pokazao. JNA je imala sve oružje, svu silu i nije nas mogla porobiti, iako je cijeli svijet mislio - to će pasti za petnaest dana. Ne može to tako.

Danas će čovjek radije umrijeti, radije otići, a hvala Bogu ima kuda, nego će pristati više na nekakav poluslobodni život. Nema više turskog vremena. To svima nama treba biti jasno kao sunce. Mi svi želimo slobodu i to je najopravdanije što možemo tražiti. To je u ime Boga i u ime

čovjeka. I svaka čast svakomu narodu koji se bori da ima slobodu, neugrožavajući tuđu, jer samo je to sloboda. Moja sloboda jest oslobađanje mene, ali moja sloboda uključuje i da se borim za slobodu onoga drugog. Evo, to je Federacija.

Ona je naše zajedničko nastojanje da živimo svi u ovoj zemlji koja je svih nas. Nama ju je Bog svima dao, svima jednako. Prema tome, to je borba i nastojanje da ovdje bude sloboda, kruha i ruha za sve. Ova Bosna je dovoljno bogata, dovoljno prostrana da bude široka za sve, ako budemo ljudi. Ako ne budemo ljudi, nema u njoj mjesta ni za koga. U tom smislu mi podržavamo, nastojimo i nadamo se da Federacija ipak zaživljava. Treba mnoge usijane glave ohladiti. Treba tolike ljude koji su protjerani, koji su sve izgubili, pomoći. Pomoći im da to sve shvate i prihvate. To nije nimalo lagan proces i mi moramo imati puno strpljenja. Ako smo za ovu zemlju, a jesmo, patili trinaest stoljeća, a u zadnjih pet svako stoljeće krvirali, kao i danas, pa valda možemo izdržati još koju godinu. Ako je u ovoj Posavini Hrvat patio i plaćao svojom krvlju da bi iz nje nicala pšenica, da bi ga hranila, pa možemo još malo izdržati ako ne želimo da u tri godine upropastimo što smo sačuvali trinaest stoljeća.

H.G.: Hvala Vam. Vaš govor bio je duhovnički i duhovan. Na početku ovog malog interviua također je bio takav. Kraj je, ipak malo politički. Drago mi je što je to tako. Zbog toga što smo i mi ovdje ostali, mi Hrvati koji smo u žrvnju, koji se moramo nositi sa dnevnim političkim problemima. To jest, prekoprečivati se veoma često. Nekada dnevno. Za kraj, jedno moje stalno pitanje: "Jeste li čitali Hrvatski Glasnik?"

Msg. Sudar: Imao sam priliku Glasnik imati u rukama, listati i nešto iz toga pročitati. Dolazio nam je čini mi se preko djelatnika "Napretka". Ja sam u središnjici "Napretka" u Sarajevu pa sam imao priliku i vaš list ponekad dobiti.

SVI PROGNANICI BITI ĆE ZBRINUTI

Napaćeni narod iz Srebrenice što ga je iz njegovih domova izgnala i u totalnu neizvjesnost otposlala Karadžićeva ratna mašinerija, nije za to ni malo kriv. Taj napaćeni narod što se u velikim konvojima, bez hrane, vode i odjeće, "isporučuje" na slobodnu tuzlansku teritoriju, bit će dostojno prihvaćen i smješten na prostorima i u objektima koji se za to moraju osigurati. Prije svega od strane UNPROFOR-a, koji se o njemu brinu i u zaštićenoj zoni Srebrenica, a onda od svoje subraće, susjeda prijatelja, vlasti, i boraca Tuzlansko-podrinjskog kantona, i Vlade Bosne i Hercegovine, odnosno drugih teritorija. Pri tome mora se voditi računa da se niti jednog momenta ne dozvoli narušavanje političko-sigurnosne situacije na ovim prostorima, jer ako bi se to desilo onda bi Karadžićeva zamisao o egzodusu i njegovim posljedicama bila u cijelosti ostvarena.

Ovo je moto i poruka sa sastanka u Tuzli, kome su prisustvovali članici svih političkih stranaka, organi vojne i civilne sigurnosti općine Tuzla i Kantona, vjerskih zajednica, te organa za prihvat i smještaj prognanika. Neposredan povod za ovaj sastanak bila je procjena da političke stranke s narodom vrlo slabo rade, da su građani prepušteni sami sebi, kao i prošle noći i dana zabilježeni ekscesi i incidenti koji, ako se ne preduhitre, mogu od iskre napraviti požar. Spomenuti su neki incidenti u selima Čaklovići i Simin Han, napad na pripadnike plavih beretki, pa i blokada

onih baza UNPROFOR-a od kojih se traži pomoć u zbrinjavanju prognanika. Rečeno je da brojni pripadnici iz Podrinja koji na ovim prostorima Tuzle žive od početka rata, imaju veoma slabo političko vodstvo, i da im u tome treba velika pomoć. Muftija tuzlanski, efenija Husein Kavazović, upozorio je da teret rata još uvijek svi jednako ne osjećaju i ne nose, i da treba ispoljiti više ljubavi prema nesretnim ljudima, tj. prognanicima i beskućnicima koje je proizvela Karadžićeva ratna mašinerija.

Esma Ibrišimović je rekla da se tuzlanski organi za pomoć prognanicima pridržavaju odluka i stavova Vlade R/F Bosne i Hercegovine, i da je sve spremno da se zadatku odgovori kao i do sada. Upozorila je da Tuzla, ako to bude na nju palo, nema onih smještajnih kapaciteta na koje se sada računa. Meša Bajrić, načelnik SJB Tuzla upozorio je da je sigurnosna situacija valovita nakon događaja u Srebrenici, i da se pojedincima ne smije dozvoliti da oni kroje zakone. Mehmed Žilić, načelnik i pomoćnik komandanta 2. korpusa upozorio je na opasne propagandne informacije koje uznemiruju ljude i vojnike, kao da je Srebrenica trampana za Ilijaš i Vogošću. Očigledno da peta kolona proradi snažnije čim se civilne vlasti i političke stranke upuste. Iz Srpskog građanskog vijeća nazočni su upozorili na moguće posljedice ako se sve snage ne upregnu da se još jednom potvrdi multikulturalna i multinacionalna Tuzla, da se odmazda ispoljava prema četnicima na crtama, a ne unutar bosanskog bića.

Kada je riječ o progono i prihvat

prognanika u Tuzli, jedan od ministara u Vladi R/F Bosne i Hercegovine Izet Žigić, je izjavio:

- Ovdje smo došli da zajedno sa UN, UNHCR-om, UNPROFOROM, drugim organima riješimo probleme prognanika, naših prognanika, ali pod zaštitom UN. Pokušavamo da svaka žena, svako dijete, jer je ta populacija protjerana ovamo s svojih ognjišta, bude na odgovarajući način

Slike genocida: Izbjegllice u Tuzli

zbrinuta. Veliki su pokreti iz Srebrenice, najviše djece do deset godina, žena iznemoglih, pokoji starac. Oni moraju biti na najbolji način zbrinuti. Inzistiramo da je ovo prije svega problem UN, ali mi želimo pomoći da se ovaj problem najbolje riješi. Nećemo dozvoliti da se itko poigrava s tim ljudima.

Više puta, iz raznih izvora u Tuzli saopćeno je, da se očekuje oko 40.000 prognanika iz Srebrenice. Izet Žigić je rekao da se insistira da UNPROFOR i UN prihvate sve prognanike iz Srebrenice. UNPROFOR-u se nudi da se općinama i drugim strukturama izvrši ugovaranje zakupa prostora, i da ti kampovi budu pod patronatom UN. Ako nema dovoljno takvog prostora onda UNPROFOR treba da smjesti ljude u svoje baze dalje od Tuzle.

Ministar Žigić kaže da postoje informacije da je iz Srebrenice pokrenuto čitavo stanovništvo. Oglašena je opća opasnost u Kladnju, što znači da se granatiraju put Srebrenica - Kladanj. To je finaliziranje zločina na najgori mogući način. To je još jedan dokaz da UN nisu ništa učinile da pomognu ovim ljudima, a enklavu Srebrenica proglasili su zaštićenom zonom. Kada je o radno sposobnom stanovništvu riječ, iznad 16 godina, ti ljudi se, kaže Žigić, odvoje u Bratunac. A na sastanku UN u

Tuzli upravo je rečeno da treba spriječiti formiranje novog koncentracijskog logora u Bratuncu i Srebrenici. Tragično je i simptomatično da se izdvajaju dječaci i djevojke od 13 i 14 godina, jer liniju razgraničenja prvih dana su prešli samo dječaci i djevojčice do deset godina. Jedina nada je da će svijet nešto učiniti da se ovim mladim ljudima ništa ne desi.

Inače u Vladi TPK formulirani su

zahtjevi Vladi BiH za razrješenja nekih od ovih složenih pitanja. Asistirali su i ministri Muratović i Cero. Riječ je o finansijskoj pomoći Tuzli da zbrine prve prognanike, odlasku visoke delegacije UNHCR-a i MKCK u Srebrenicu da bi se spoznalo stvarno stanje, otvaranju Aerodroma "Dubrave" i uspostavljanju zračnog helikopterskog mosta Tuzla - Srebrenica, evakuaciji prognanika iz Srebrenice u Nizozemsku, Veliku britaniju, Francusku, i još neke zapadne zemlje, preuzimanju od UNPROFOR-a kontrole na putu Srebrenica - Kladanj, otvaranje stanice za medicinski tretman prognanika u Kladnju.

Iz Tuzle je upućen zahtjev da Sadako Ogata, i drugi visoki funkcioneri UNHCR-a hitno doputuju u Tuzlu i uvjere se kakva je nova pomoć ovom kraju potrebna poslije egzodusu u Srebrenici. Inače, od Kladnja do Tuzle ovih dana su "vezle" kolone autobusa Gradskog prometa iz Tuzle, koji su prevozili prognanike. Oni koji su stigli u prvom konvoju prenoćili su pod vedrim nebom, jer je taj konvoj navodno kasno najavljen da će doći na Aerodrom u Tuzli. Čak je kolona autobusa bila blokirana šest sati da idu po nove prognanike, iako su izmorene žene i djeca čekali pored puta od Stariča do Kladnja.

M. B.

ZLATNI JUBILEJ

Susret s Sv. Ocem

(Sa kardinalom Kuharićem je u povodu 50-obljetnice, njegovog svećeništva, razgovor vodio novinar gosp. Ivan Dukarić-Stubičar. Razgovor je objavljen na prvom programu Hrvatskog radija. Prenosimo ga u cijelosti.)

DUKARIĆ: Uzoriti gospodine kardinale, danas se navršilo 50 godina od Vašeg svećeničkog ređenja. Recite nam nešto, molim Vas, o Vašem svećeničkom pozivu.

KARDINAL: Više sam puta odgovarao na to pitanje. Moj poziv je moj izbor. Izabrao sam taj poziv jer sam osjetio da u svećeništvu mogu ostvariti svoj život. I smisao svoga života. Dakako, prilazeći tom pozivu iz vjere. Vjerujući što je svećenik, vjerujući u ime koga on nastupa, govori, a to je Isus Krist, vjerujući da otkriva ljudima njihov vječni smisao, da ih učini živjeti i osobno, u odnosu prema Bogu sveto, u zajedništvu, ljubavi i miru, za pravdu, za poštenje, za život koji je dostojan čovjeka! Dakle, to je svećenički poziv koji služi čovjekovoj savjesti, njegovom životu i konačno, njegovom vječnom spasenju. S tim uvjerenjem je sam prihvatio svećeništvo. Da ga ostvarujem iz svoje vjere, iz svog povjerenja, iz svog predanja Isusu Kristu i Crkvi za njezino poslanje.

DUKARIĆ: Osim 50. obljetnice misništva, ove godine slavite i 25. obljetnicu nadbiskupovanja, a već 31. godinu ste svećenik u punini tj. biskup. Vrijeme Vašeg biskupovanja, obilježilo je za Crkvu u Hrvata mnoštvo značajnih događaja. Dobili smo npr. trojicu svetaca, razvijen je sustav teoloških učilišta s institutima i Crkva, eto, već pet

godina djeluje u demokratskom društvu. Koja su, po Vama, predviđanja za Crkvu u Hrvata u budućnosti?

KARDINAL: Crkva živi u stoljećima. Pamti svoju prošlost, živi u sadašnjosti i ide u budućnost. Ona ide u budućnost sa svojom biti, sa svojim poslanjem koje je primila od Isusa Krista i koje izvršuje u svakoj civilizaciji i vremenu. Prema tome, Crkva u budućnost, također ide s onim darovima koje je od Boga primila da ih pruža čovjeku, da ih nudi čovjeku. To je vjera, načela moralnog života, zajedništvo u ljubavi, odgoj savjesti za svako dobro. To su Sakramenti, Vjerovanje, Zapovjedi Božje. Sve su to sadržaji koje Crkva pronoši svijetom iz prošlosti, kroz sadašnjost u budućnost. I ona će takva biti u budućnosti. Kakve budu okolnosti za njezino djelovanje. Iz povijesti znamo da su se te okolnosti mijenjale. Bile su koji puta vrlo nesklorne poslanju Crkve. Protiv Crkve. I ovo najnovije vrijeme, ovog stoljeća, koje smo proživjeli nije bilo skloro za poslanje Crkve jer je nijekalo Crkvu. Zapravo, nijekalo je Boga, a onda je nijekalo i smisao Crkve. Međutim, nadamo se da će budućnost biti takva da će Crkva moći slobodno, smireno, s punim dostojanstvom služiti ljudima, narodu, čovjeku u vidu njihova spasa. Dakle, što se tiče budućnosti nadamo se da će Crkva imati povoljnije uvjete nego što ih je imala u nedavnoj prošlosti. I već i sada, u ovoj demokraciji, ona ima mogućnosti koje prije nije imala. Otvorene su joj škole, bolnice, institucije odgoja pa čak i zatvori da tamo može vršiti pastoralnu službu. To je proširena sloboda u kojoj Crkva djeluje snagom svoga poslanja.

DUKARIĆ: U svojoj propovijedi, ove nedjelje na Bistrici, spomenuli ste termin "raskršćenjene Europe", odnosno Europe koja se "oslobađa" od kršćanstva. Da li smatrate da postoji opasnost i raskršćenjene Hrvatske?

KARDINAL: Europa je u procesu, takoreći, jedne laicizacije. Ona se, zapravo, ne postavlja izravno protiv kršćanstva, zapravo, želi živjeti bez kršćanstva. I to su očito neki zakoni. Recimo, tipičan je zakon o pobačaju, koji je u svim državama Europe osim Malte i Irske, ozakonjen. Čak se proglašuje nekim pravom. To znači da ta Europa, koja takve zakone stvara i takvu praksu ozakonjuje više nema kršćansku viziju čovjeka. Dakle, ona gleda čovjeka čisto materijalistički. Ne kršćanski. Ne vidi ga u njegovoj vječnoj perspektivi. Zato taj život ljudski nije poštivan, zaštićen ni u svom početku. Uvodi se praksa da ne bude poštivan ni na svršetku. Eutanazija, recimo. Pa, onda, taj egoizam koji dolazi od izražaja i u tim odnosima među narodima i državama. Svaki ide svojim interesom i taj interes stavlja na prvo mjesto, a ne dobro drugog. To je, također, simptom jednog nekršćanskog pristupa života čovjeku. A, onda, ako je savjest prepuštena samoj sebi, ako ona nije osvijetljena vječnim principima istine i dobra, onda ta savjest će izgubiti i ono poimanje razlike između dobra i zla. Postoji bitna razlika između dobra i zla. Zlo nikada ne može biti dobro i dobro nikada ne može biti zlo. A u relativizmu koji danas prevladava u Europi, u tom subjektivizmu se ta razlika briše. Pa se, onda, dobrim proglašava ono što se nekome sviđa, što netko može postići bez obzira da li je to pošteno, čovjeka dostojno. Zlom se, pak, smatra ono što čovjeku, tobože, uskraćuje neke njegove interese, profite. Dakle, i tu je ta laicizacija Europe. Zato Crkva mora, baš toj i takvoj Europi naviještati cjelovitost Vjere i Evanđelja. Ono što Papa spominje - reevangelizirati Europu. Ona je bila kršćanska, ali nije uvijek bila sveta. I u prošlosti je bilo grešnika. Ali su se ti grešnici u prošlosti smatrali grešnicima. Kajali su se. Smatrali su da treba činiti pokoru, smiriti se s Bogom. Sada se, jednostav-

no, grijeh ne priznaje grijehom. Ne treba se ni kajati, ni pokore činiti. Sve je to čovjeku svejedno. Dakle, to je taj simptom, znak jedne raskršćenjene Europe.

DUKARIĆ: Na kraju, Uzoriti, pedeset godina Vašeg svećeništva, nosi sa sobom i mnoštvo iskustava. Što biste poručili onima koji se za svećenike spremaju sada, i koji su već ove godine to postali.

KARDINAL: Ja im poručujem prije ređenja. Sa svakim osobno razgovaram prije ređenja. Pominjem im kroz razne egzorte za vrijeme studija. Na sam dan ređenja također im poručujem, kada im držim homiliju. A što? Da zaista, sačuvalu vjeru. Da ta vjera bude cjelovita, vjera Crkve koju oni prihvaćaju svim srcem i da tom vjerom žive svoje svećeništvo. I onda će to svećeništvo njima biti izvor životnog zadovoljstva i životne radosti. Kada čovjek izvrši svoju dužnost, s ljubavlju i motivom služenja on onda doživljava unutarnje zadovoljstvo i radost. A da bi ustrajali u vjeri, rasli u vjeri, učvršćivali se u svom pozivu i punoj vjernosti, potrebno je moliti. Neka mole, neka svaki dan mole. Dobili su u ruke kod đakonskog ređenja, Časoslov. To je molitva koju svećenik moli ne samo u svoje osobno ime. Moli u ime Crkve, u ime svih ljudi. On svakog čovjeka unese u tu molitvu, sebe i njega povezuje s Bogom. Kada se poveže s Bogom, onda je Bog onaj koji ulijeva u njegovu dušu svjetlo, hrabrost, ustrajnost, milost, ljubav. Sve što pojačava vjeru. Molitva je, dakle bitni uvjet da bi se ustrajalo u svećeničkom pozivu. Ni kršćanin ne može živjeti kršćanski život ako ne moli, a kamo li svećenik. On je učitelj, odgovoran vjernika. Zato mora biti najsavjesniji u svom pozivu, dužnostima, u odnosima prema ljudima.

Poručio bi im da svakog čovjeka prime s poštovanjem, da mu s poštovanjem zaista pristupe. Svaki čovjek mora osjetiti da u svećeniku ima jedan drugi motiv - motiv vjere, ljubavi s kojim se on susreće s ljudima i vrši svoje dužnosti, njegovo služenje ljudima. Prema tome, sve je to ukorijenjeno u vjeri i izvire iz vjere.

DUKARIĆ: Uzoriti, hvala Vam na razgovoru. Želim Vam još dug život, i rad za dobrobit crkve zagrebačke ali i Crkve u Hrvata uopće.

KARDINAL: Preporučamo sve u ruke Božje i da bude volja Božja. Hvala Bogu za dosadašnju milost.

Priredio: Josip Velte

VUK U JANJEĆOJ KOŽI

Tko je navečer 12. srpnja, gledao TV program Srne, i slikom na slici TV-Zagreb, mogao se uvjeriti da se vuk (zločinac Ratko Mladić), vrlo brzo prodjenuo u jagnječju kožu. Bajni general i komandant tzv. VRS, imao je vremena i potrebu da dođe u Srebrenicu po njenoj okupaciji, i da lično prisustvuje "spašavanju" civila iz ove enklave.

U jednom času general Mladić je čak poželio sretan put nesretnim do jučer granatama ubijanim (neubijenim) civilima, tražio od njih da "paze" na djecu da se ne izgube, dijelio im keks i čokoladu, a od nekih civila, koji su nastojali smo da izvuku živu glavu, iznudio je poruku "živ nam bio".

Prije tog čina, koji dan, naravno, taj isti general naredio je da se Srebrenica očisti granatama i etnički, da se u nju vrate Srbi. Poručio je i "lojalnim" Muslimanima da ostanu, da se ne plaše. Činizam kakav je teško shvatiti i prihvatiti! Ono što je na sruhu pokazuje da je general Mladić došao da lično pomene sve u Srebrenici. Hoće li tako čisto biti za dugo, pitanje je. No, u Tuzli smo čuli da Srebrenica ne bi "pala" da nije bilo izdaje visokih dužnosnika UN, da na desetinu mjesta preko Drine nisu prešli Miloševićevi bojovnici, i da na Srebrenici prvi puta nisu došli tenkovi T-84.

PETROVO

U Tuzli se ove godine na sve proslave i obilježavanja nadvila sjena 25. svibnja, dana velike tragedije naše mladosti. Poneseni prošlogodišnjom uspješnom proslavom blagdana sv. apostola Petra i Pavla, mi smo ove godine željeli napraviti stupanj više, organiziranije i ljepše. Zato su pripreme u okviru Hrvatskog doma počele vrlo rano. Animinirani su ogranci, a u središnjici je plan obilježavanja izrađen do u detalje. A onda se desio 25. svibanj. U gradu je život zamro. Svi smo shvatili, po tko zna koji put, ozbiljnost vremena u kojem trajemo i opasnost življenja na prostoru koji volimo i koji jedino smatramo svojim. Dočekali smo Petrovo dostojanstveno i skromno, primjereno situaciji i okolnostima.

Patron je latinska riječ koja u prenesenom značenju kazuje pokrovitelja, zaštitnika, pomagača, zagovornika, odvjetnika, branitelja. Mi imamo i svetog Petra i svetog Pavla. Vrlo moćni pokrovitelji, vrlo moćni zaštitnici...

Samostan Sv. Petra i Pavla u Tuzli

Prilika je kada se zbrajaju uspjesi, neuspjesi, sreće i nesreće, susreti i rastanci i sve ono što čini život jedne župe. Naša župa živi. Okupljeni u Hrvati dom, Napredak, Crkveni pjevački zbor i Športsko društvo "Zrinski", svatko od nas na svoj način sudjeluje u životu i promicanju hrvatske, katoličke tradicije i kulture. Bilten franjevačke teologije, Sarajevo, godište XXII., br. ak. god. 1994/95. donio je kratku crticu o nama i jednom vidu našega rada:

opstanka kao narodne zajednice u tim prostorima. Na sastanku je rečeno da je još uvijek najveći oslonac Hrvatima katolička crkva, dok Federacija BiH do sada nije osigurala ništa osim smanjenja međusobnih ubijanja. (...) Sljedećeg dana, 29. siječnja u Hrvatskom glazbenom zavodu održan je dobrotvorni koncert, na kojem su nastupili Ženski pjevački zbor HKD "Napredak" iz Tuzle i učenici zagrebačkih glazbenih škola. (...) Oduševljeno su primljeni u punoj dvorani Glazbenog zavoda. Gvardijan samostana u Tuzli fra Petar Matanović srdačno se zahvalio publici na lijepom prijemu."

Isto tako, u natuknici o nama u "Bosni franciscani", god. III., broj 3, 1995. dr. fra Ljubo Lucić piše: "Tuzlanska župa ima negdje 7.300 obitelji. Caritas pomaže katolike, pravoslavne i muslimane. (...) Tuzlanski župnik je ustvrdio kako na ovom području nedostaje jedan stručan tim laika i svećenika te profesora koji bi predlagao određena rješenja i planirao budućnost. (...) Nedostaju kadrovi: ne možemo pokriti škole nastavničkim snagama. Trbalo bi otvoriti teološki institut za izobrazbu laika."

Velike su naše želje i planovi za budućnost. A i radi se. Nismo utonuli u samozadovoljstvo, ali ne želimo biti ni nepotrebno skromni.

Programom Društva "Hrvatski dom" predviđeno je

obilježavanje svih crkvenih blagdana koji su patroni župa tuzlanske dekanije.

Tri večeri prije Petrova u prepunoj župnoj crkvi, naša župna zajednica imala je svečane pjevane Mise s tematskim propovijedima. (Trodnevnica). Večer uoči Petrova, predstavnici Društva "Hrvatski dom", položili su cvijeće i upalili svijeću na "Kapiji" mjesto tragedije - masakra tuzlanske mladosti.

Iste večeri članovi Društva sudjelovali su u misnom slavlju na kojem je propovijedao fra Marko Štekić. Nazočan je bio i fra Vinko Tomas, busovački kapelan, koji je propovijedao na Petrovo.

Nakon Svete Mise u Franjevačkom samostanu, održana je svečana Skupština Društva "Hrvatski dom". Gdin. Josip Šimić, predsjednik Društva je naglasio značaj uloge samostana Sv. apostola Petra i Pavla u životu tuzlanskih Hrvata i ispred 4.000 članova Društva čestito gospodinu fra Petru imendan.

Sve je bilo spontano i bilo je lijepo. Razgovaralo se, a tko je znao da čuje, imao je šta. Na sam blagdan Petrova bilo je svečano onoliko koliko su okolnosti dozvoljavale. Naš pjevački zbor nadahnuto je priredio pravi koncertni ugođaj. Poslije Sv. Mise u "Oratoriju" spontano se pjevalo, a bilo je pića i kolača. Iza večernje pjevači su svojim druženjem završili proslavu patrona tuzlanske župe.

Zaključak: Zahvalnost za ono što imamo i želja da naredne blagdane slavimo u miru.

Potreba i opet želja da naša druženja pored ovog u prostoru Samostana upriličimo i u "Hrvatskom domu" čim prije, a do tada bit ćemo zadovoljni i sa privremenim rješenjem. - Prostorom dodjeljenim od NADLEŽNIH prije dvije godine. Izvjesno useljenje u PERSPEKTIVI.

Tajništvo

Izaslanstvo Hrvatskog doma polaže vijenac na Kapiju

Ljudi kažu Tuzla je u ratu dobro prošla. Taj paradoks da netko tko je u ratu može proći dobro samo izvanjski protuslovi zdravom smislu. Ne usudimo se porediti sa nizom naših gradova što nestadoše ili opustješe, a njihovi raseljeni žitelji samo u snovima vide svoje ulice i trgove.

Blagdan sv. Petra i Pavla

"28. siječnja 1995. sastanak kulturnih djelatnika iz Bosne. U Zagrebu je u organizaciji Matice hrvatske, Akcije "Bijeli put" i HKD Napredak 28. siječnja održan sastanak kulturnih djelatnika iz Srednje i Sjeveroistočne Bosne. Temeljni problem Hrvata Srednje i Sjeveroistočne Bosne jest pitanje njihova

Košice (Slovačka) - bl. Marko Križevčanin proglašen svetim

SVJEDOK KRISTOVA EVANĐELJA

"U ime najsvetijeg i nerazdjeljivog Sv. Trojstva, na slavu katoličke vjere, na raskrižju svoga života, snagom Gospodina Isusa Krista, sv. apostola Petra i Pavla i nakon zrelog promišljanja, na Božju slavu, po želji i molbi mnoge naše braće u Kristu, potaknut od njih da ove blaženike proglasim svetima, proglašavam Marka Krizina Križevčanina, Melikora Grodijckog i Štefana Pangraca za svete. I da budu zapisani u Imenik svetih"

Izrekavši sve riječi iz formule o kanonizaciji, Papa Ivan Pavao II je 2. 7. 1995. godine u Crkvi košičkih mučenika u Košicama, uzdigao na najvišu čast Oltara, Hrvata Marka Stjepana Krizina - Križevčanina, Slovaka Štefana Pangraca i poljaka Melkiora Grodijckog.

Obraćajući se prisutnim hodočasniciima iz cijelog svijeta, Sv. Otac je na početku Svete Mise istaknuo kako mu je "velika radost da može slaviti ovo sveto misno slavlje za košičke mučenike te zahvaliti Dragomu Bogu i proglasiti ih svetim upravo ovdje, nedaleko od mjesta gdje su svoj život dali za Krista i tako potvrdili svoje obećanje da će Kristu biti vjerni do smrti". Nakon kratkog predstavljanja novih kandidata za najvišu čast Oltara i litanija svih svetih, Papa je izrekao formulu kanonizacije i proglasio svetim trojicu košičkih mučenika koje će pripadnici katoličke crkve diljem svijeta, a posebno u njihovim domovinama od sada na osobit način štovati i proslavljati.

Hrvatskom pak, državnom izaslanstvu, na čelu sa dr. Jurom Radićem predsjednikom Povjerenstva za odnose sa vjerskim zajednicama, nadbiskupu zagrebačkom, uzoritom kardinalu Franji Kuhariću (koji ove godine proslavlja i 50 godina svoga misničkog djelovanja) te još osmorici hrvatskih biskupa, kao i hodočasniciima iz Hrvatske a posebice iz Križevaca (njih 2.500), Sv. Otac se obratio na hrvatskom jeziku:

"Srdačno pozdravljam članove hrvatskog izaslanstva koji su skupa sa hodočasniciima došli iz Hrvatske na proglašenje svetima trojice košičkih mučenika. Među njima je i vaš zemljak Marko Križevčanin koji je podnio mučeničku smrt jer nije htio zanijekati katoličku vjeru i vjernost Rimskom biskupu".

Tako se sv. Nikolai Taveliću i sv. Leopoldu Bogdanu Mandiću, pridružio i sv. Marko Križevčanin, još jedan od svjedoka Kristova Evanđelja iz redova hrvatskoga naroda. Crkvi u Hrvata još jednom je javno, pred cijelim svijetom, ukazana osobita zahvalnost za tisućljetnu privrženost i odanost Rimokatoličkoj crkvi, a hrvatski će vjernički narod, od sada kao sveca, "dostojno slaviti Marko Križevčanin kao velikana u ljubavi i odanosti prema Bogu, Crkvi i njezinoj glavi Sv. Ocu Papi", kako je na to poticao sluga Božiji Alojzije kardinal Stepinac.

Sv. Marka Križevčanina, bisera među hrvatskim svecima, bisera u 900-obljetnici povijesti zagrebačke biskupije, dike i ponosa

slobodnog kraljevskog grada Križevaca, povijest Crkve u Hrvata zabilježila je kao ustrajnog borca protiv kalvinskog nauka.

Rođen je 1580. godine u Križevcima koji su još 1252. godine proglašeni za slobodni kraljevski grad. Škole je završio kod kuće, a potom u isusovačkim zavodima u Grazu studira filozofiju. Školovanje nastavlja u Rimu

Bl. Marko Križevčanin - proglašen svetim 02. srpnja. 1995. g.

na sveučilištu Germanikum, gdje se potpisuje kao Mrako Stjepan Krizin. Sv. Marko se odlikovao osobitom pobožnošću prema Majci Božjoj Djevici Mariji. Tu pobožnost naučio je u svom hrvatskom katoličkom domu, te joj je ostao vjeran sve do posljednjih strašnih časova svoga života, kada je izgovarajući ime Marija i Isus izvojevao najveću pobjedu - mučeničku smrt. Ljubeći svom dušom svoju vjeru, ljubio je i svoju domovinu i svoj narod. I u tuđini se osjećao, priznavao i potpisivao kao Hrvat. Pun znanja i kreposti nakon školovanja, vratio se u domovinu kao mladi svećenik. Iz dokumenata je očito da je bio svećenik zagrebačke biskupije. Svojim svetim životom i učenosću, brzo je izišao na glas u zagrebačkoj biskupiji i preko njezinih granica. Zbog toga ga ostrogonski nadbiskup Pazmany poziva neka dođe i pomogne mu

suzbijati protestantsko krivovjerje, koje se u Ugarskoj rasplamsalo u istrjebiljački domaći rat. Marko Križevčanin se odazvao ovom pozivu, krenuo u Ugarsku i 1616. postao profesor i ravnatelj sjemeništa u Trnovi, a zatim kanonik i upravitelj opatije u Seplaku kraj Košica. Tu se upoznao sa dva isusovca, Slovakom Stjepanom Pongracom i Pol-

jakom Melkiorom Grodijckim. Kada je grad Košice 5. rujna 1519. pao u ruke buntovničkih krivovjercima, oni su Marka i njegove prijatelje htjeli prisiliti da se odreknu katoličke vjere.

U noći od 6. na 7. rujna krvnici su svu trojicu okrutno mučili osaktili, osramotili, bakljama palili i na kraju polumrtve bacili u zahodsku jamu. Kalvinskom vođi Jurju Rakociju, Marko je poručio "neka znade, da u katoličkoj Crkvi ima ljudi, koji umiru za Boga".

Papa Pio X svečano je na 15-ti siječnja 1905. proglasio Marka Križevčanina i njegova dva prijatelja blaženima. Tako je hrvatski narod u mučeniku bl. Marku dobio drugog svog najvećeg Blaženika. I on i bl. Nikola Tavelić bili su mučenici Kristovi i time najsvjetliji odraz ljubavi hrvatskoga naroda prema katoličkoj vjeri. Ta su se oba hrvatska blažena mučenika, u svim crkvama, gdje god ima Hrvata, posebnim načinom štovala. U svojim molitvama hrvatski se puk molio za njihovo proglašenje svetim. Njegove su molbe uslišene. Nikola Tavelić ranije, a Marko Križevčanin sada, proglašeni su svecima. Molitvu biskupa Jurja Jezerinca bl. Marku Križevčaninu, uputimo sada kao svetom:

"S v e t i Marko Križevčanine, svećeniče zagrebačke nadbiskupije, izmoli svojoj nadbiskupiji obilje duhovnih zvanja. Kristov mučeniče, posređuj svim patnicima naše domovine, osobito pogođenima ratom, strpljivost i predanje u Božju volju. Neustrašivi odaniče Katoličke crkve i Sv. Oca Pape, svojim zagovorom obdari sve Hrvate katolike vjernošću Kristovoj Crkvi i Sv. Ocu. Iskreni hrvatski rodoljube, pomozmi našim vojnicima hrabro i časno braniti Domovinu, a svim svojim sunarodnjacima ostvarivati čisto i nesebično domoljublje u službi općeg dobra Lijepe naše. Amen".

Mi Hrvati katolici iz Bosne i Hercegovine molimo njegov zagovor kod Svevišnjega, za povratak mira i ljubavi na ove prostore.

Josip Velle

HRVATSKA BIJELA SE BRANI I KRIZMOM

Ove snaše su nada Lijepe naše!

Ostani vjerno Krsnom zavjetu

Ove oči očekuju slobodu

Tata, volim te!

Prvi tjedan srpnja ove godine zapisali smo kao vrijeme u kojemu je 300 djevojčica i dječaka potvrdilo svoju vjeru. U župama Dubrave (Hrvatska Bijela), Zovik, Boće, Špionica, Gradačac i Ulice (Vitanovići) bila je krizma. Skoro sve je sličilo na neka mirna vremena. Istina je ipak drugačija, rat se osjeća i to se osjeti u dušama ljudi koji na ovim prostorima žive, rade i brane se.

Bili smo u Hrvatskoj Bijeloj 6. srpnja. Toga dana, u tijeku Svetog Misnog Slavlja, koje je predvodio mons. Pero Sudar, pomoćni biskup vrhbosanski, krizmano je 95 mladih Hrvata. Kumstvom je učvršćena i veza između 95 obitelji.

Uistinu zaboravili su na rat. Obukli su se što su ljepše mogli, pjevali i veselili se. Ništa im toga dana nije moglo umanjiti njihovo veliko slavlje. Ostali su privrženi svojoj Crkvi, nastavili višestoljetnu tradiciju svojih predaka. Nikada se nisu bojali reći tko su, što su i kome pripadaju. Očuvali su ove prostore za sebe i nove naraštaje. Danas su to tako jasno i glasno iskazali obukavši svoje lijepe bogate nošnje. Oni, pak, koji su se danas krizmali zasigurno će upamtiti ovaj dan i u sebi ga nostiti cijeloga života. Uvjereni smo u to, jer poznamo ovaj puk.

Ni mi, koji smo došli da ovo slavlje uzvratimo ličimo i čujemo riječi našeg biskupa, nećemo zaboraviti ovaj dan. Odlučili smo da to zabilježimo na slici. Neka vam, dragi čitatelji "Hrvatskog Glasnika", bar samim jednim dijelom dočara ljepotu i smisao vjerske tradicije hrvatskoga naroda Posavljana.

Josip Velte
Foto: fra Petar Matanović i
Josip Velte

Primi Pečat dara Duha Svetoga

HRVATSKA BIJELA SE BRANI I KRIZMOM

Ove snaše su nada Lijepa naše!

Ostani vjerna rsnom zavjetu

Ove oči očekuju slobodu

Tata, volim te!

Prvi tjedan srpnja ove godine zapisali smo vrijeme u kojemu je 300 djevojčica i dječaka potvrdilo svoju vjeru. U župama Ljubrave (Hrvatska Bjela), Zovik, Boče, Špionica, Gradačac i Ulice (Vitanovići) bilo je krizma. Skoro sve je sličilo na neka mirna vremena. Istina je ipak drugačija, rase osjeća i to se osjeti u dušama ljudi koji na ovim prostorima žive, rade i brane.

Bili smo u Hrvatskoj Bjeloi 6. srpnja. Toga dana, u tijeku Svetog Misnog Slavlja, koje je predvodio mons. Pero Sudar, pomoćni biskup vrhbosanski, krizmano je 95 mladih Hrvata. Kumstvom je učvršćena i veza između 95 obitelji.

Uistinu zaboravili su na rat. Obukli su se to su ljepše mogli, pjevali i veselili se. Ništa im toga dana nije moglo umanjiti njihovo veliko slavlje. Ostali su privrženi svojoj Crkvi, nastavili višestoljetnu tradiciju svojih predaka. Nikada se nisu bojali reći tko su, što su i kome pripadaju. Očuvali su ove kostore za sebe i nove naraštaje. Danas su to tako jasno i glasno iskazali obukavši svoje lijepe bogate nošnje. Oni, pak, koji su se danas krizmali zasigurno će upamtiti ovaj dan i u sebi ga nostiti cijeloga života. Uvjereni smo u to, jer poznamo ovaj puk.

Ni mi, koji smo došli da ovo slavlje uzvičamo i čujemo riječi našeg biskupa, nećemo zaboraviti ovaj dan. Odlučili smo se da to zabilježimo na slici. Neka vam, dragi čitatelji "Hrvatskog Glasnika", bar samim dijelom dočara ljepotu i smisao vjerske tradicije hrvatskoga naroda Posavja.

Josip Velte
Foto: fra Petar Matanović i
Josip Velte

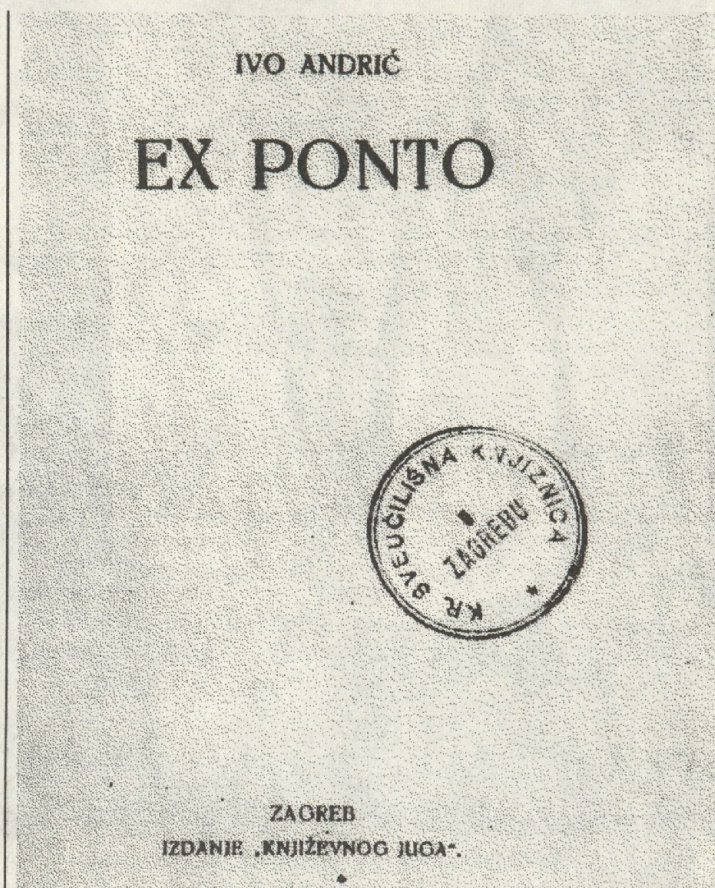

Primi Pečat dara Duha Svetoga

IVO ANDRIĆ

Ne zna se pouzdano koliko ima godina od kako se rodio Ivo Andrić. Ne zna se ni sasvim sigurno gdje se rodio, ne zna se ni točan datum smrti, ali se sigurno zna da je umro 1975. godine. Nakon dvadeset godina, izgleda da još nije vrijeme da se hrvatski kritičari zaustave pred ovim velikanom i proniknu u taj čudni život neobičnog čovjeka, tajanstvenog i ozbiljnog, usamljenog i plašljivog. Andrić strpljivo čeka. Njegovo književno djelo, u srpskoj književnosti tako temeljito obrađeno, čeka da ga se sjete i uvažavaju oni koji su ga uvijek znali tako dobro zaobilaziti. "Kako da shvatim ko sam i otkud da znam šta stvarno hoću i šta treba da činim, kad mi je poreklo, nemo i mračno, a put predamnom zatvoren...?" pita se mladić u "Znakovima pored puta".

U ovoj školskoj godini 1994/1995. maturantima tuzlanske gimnazije "Meša Selimović" temeljni pisac bio je Meša Selimović. U vremenu između ova dva zadnja rata za generacije bosanskih maturanata to, ili je bio Andrić ili Krleža. Dobronamjerni promatrač nikako ne može pronicati po čemu bi Selimović mogao biti uzor mladom čovjeku iz Bosne - danas. U našem vremenu kada književne kvalitete nisu primaran razlog da se netko uvrsti u spisak "propisanih" književnika (vidimo to po nizu imena čija djela imaju tek dokumentarnu vrijednost) uzeti Selimovića za "udarnog" pisca diskutabilna je i hrabra odluka. Može li nas nečemu poučiti ovakav stav prema velikom piscu? Ako ništa, možemo se barem upitati - zašto šutimo o Andriću. Čekamo li bolja vremena ili ga sasvim otpisujemo i prepuštamo tamo gdje zbilja realno ne spada? Kada sam ranije učenicima predavala o Andriću i Selimoviću, uvijek sam pokušala naći opravdanje za ovakve velike i teške konvertitske odluke. Tražila sam ih u životima ovih ljudi, njihovim osjetljivim umjetničkim dušama i čak u pretjeranoj ljubavi prema svome rodu. Kao su to strašna razočarenja i razlozi što mogu navesti ljude da kažu - Ja nisam ja, ja sam netko drugi? Kako oni to nose kroz život? Da li je istinita priča kako je Andrić na upit šta mu je najteže u životu,

rekao Zuki Džumhuru: "To što nisam mogao biti što jesam, a morao sam biti što nisam?" Kakvi smo to mi ljudi? Da li poštujemo njegov izbor, njegovu odluku da bude ono što nije ili tek tako komotno prepuštamo Srbima nobelovca kojeg oni širokogrudno prihvaćaju i veličaju kao svoga. Na Hrvatsku ne možemo čekati. Negdje duboko u nizu razloga ovakvoga Andrićeva stava leži i odnos Hrvatske prema Bosni, bosanskoj kulturi i intelektualcima. Andrić je naš bosanski Hrvat, a mi nemamo nobelovca u svojim redovima toliko da nam može biti svejedno tko ga sve svojata i gdje ga ubrajaju. Mi se moramo izboriti za Andrića. Prema izjavama i držanju, Hrvatska ga je odlučila otpisati. Častan izuzetak je akademik Dubravko Jelčić. Na Danima matice hrvatske 1994. godine u Splitu on je pronašao niz elemenata po kojima se vidi da je Andrić hrvatski pisac. Jednako tako uvjerljivo je dokazivao da nije mudro olako odbacivati ovoga velikog pisca i prepuštati ga drugoj nezajažljivoj strani koja je umjela uvijek prisvajati prave

književnike i druge vrijednosti južnih Slavena. (Započeli su s ljetopisom popa Dukljanina i Mirosavljevim evanđeljem pa preko Gundulića, Držića, Čipka, Pavića sve do Andrića. Zbilja, bilo bi zanimljivo vidjeti tko bi ostao kada bi se svi oni koji pripadaju drugim narodima i kulturama izdvojili iz srpske književnosti?).

Andrić nikada nije bio izričit niti je, poput Selimovića, inzistirao na svom srpstvu. Do I. Svjetskog rata izjašnjavao se kao Hrvat. Cijelo vrijeme prve Jugoslavije bio je Jugoslaven, a vrlo su uvjerljive tvrdnje da se u vrijeme II. Svjetskog rata htio vratiti u Hrvatsku. Budući da je naišao na otpor ostao je u Beogradu u kojem se poput Selimovića i emotivno, obiteljski vezao. Komunisti su ga "upotrijebili", a za uzvrat predložili za Nobelovu nagradu. Koju je i dobio. Pisao je na srpskom jeziku, ali kao da je to jedini hrvatski pisac koji je pisao na stranom jeziku.

Predlažući ovih dana nazive ulica u gradu Tuzli, fra Marko Štekić, tuzlanski kapelan, obrazlaže zašto očekujemo da ostane naziv Andrićeva ulica: "Mi znamo

zašto ga predlažemo. Neki od nas gledali su njegov krsni list (1892. godine rodio se Ivan Andrić kao zakonito dijete, rimokatoličke vjeroispovijesti), znamo da mu je majka bila godinama fratarska kuharica. Znamo dobro tko je on, a vjerujemo da je svakomu jasno što je bilo s njim i kako je bilo. Uostalom, ako Selimović može biti onaj čiji jest, makar je drukčije, kao i Andrić, ali s puno manje razloga izjavljiva, onda i Andrić može biti i jest naš".

Tako naš fratar o Andriću. Istom mjerom kao i Andrić o fratrima. U jedanaest njegovih pripovjedaka i, naravno, u "Prokletoj avliji" osobito, bosanski franjevac prikazan je uvijek samo kao pozitivan lik. Dolazi li do nas vapaj iz "Nemira" u kojem Andrić pita: "(...) koje je moje mjesto i moj kraj jer ne mogu ni ja do vijeka živjeti kao siročić bez imena i puta (...)

Ali, ja se nemam kuda vratiti, ne odstupam i vraćam se uvijek ponovno kao talas bez sna. Šta sam ja ovdje u svijetu? - Stablo na vjetrovitu mjestu. Cvijet ukraj puta (...)" Ako ga onda, u ono vrijeme nisu čuli, nije li sada vrijeme da svoje uho okrenemo ovome vapaju. Ovakav Andrić, otvorena srca i iskreno raskajan, zaslužuje drugačiji, tolerantiji pristup. U "Znakovima pored puta" Andrić nam pomaže da uočimo stanje u kojem se nalazi: "Dođe vreme kad se čovek nađe pred mračnim, neprelaznim jazom koji je godinama, polagano i nesvesno sam sebi kopao. Napred ne može, natrag nema kud. Reči nestalo, suze ne pomažu, sramota ga da jaukne, a i koga da zove? Ne seća se pravo ni svoga imena. Tada vidi čovek da na zemlji postoji samo jedno istinsko stradanje, to je: muka nemirne savesti." Ili: "U prvoj polovini života čovek želi i radi ono čega će se u drugoj polovini stideti i odricati, a druga polovina mu prođe u uzaludnim pokušajima da se popravi ili bar zataška ono što se radilo u prvoj. Tako se na kraju sve potire i svodi na nulu. Ostaju samo kajanje i stid". Što još, osim kajanja i stida, hoćemo od njega? Tko smo mi da sudimo? On, također, govori i o strahu: "Živeti u strahu, u kajanju, u stalnom strahu od straha, ne moći oka sklopiti i ne moći dušom danuti, i pri svemu tome raditi i smejati se i razgovarati, to znači

nepravilnije - on je nju oženio! Treba reći: oni se uzimaju, oni su se uzeli. Jer, samo on se ženi. Ona se, naravno, udaje. On se njome oženio. On je nju oženio, znači da joj je doveo ženu. U govorima bosanskih Hrvata, poglavito u ruralnim područjima, pravilna uporaba ovoga glagola dobro je očuvana. **UDANA** - izraz koji se preporuča umjesto udata. Glagolski prijedvi trpni na-n, -na, -no, u hrvatskoj jezičnoj praksi su tvorbeno produktivniji i treba ih rabiti umjesto onih na-t, -ta, -to, kad god je to moguće. (Prodan, dan, ubran, zvan, umjesto prodat, zvat, dat, ubrat).

JEZIČNI SAVJETNIK

Pripreman na temelju građe iz Pravopisnog rječnika (Babić, Finka, Moguš), Razlikovanog rječnika (V. Brodnjak) i Jezičnog priručnika F. Tanockog.

Što se rodbinskih veza tiče, u našem jeziku postoji veliki broj naziva koji se u novije vrijeme pomalo zaboravljaju. Kada su naše obitelji živjele u velikim zajednicama, točno se znalo što je tko kome i nije bilo zabune. Danas, pak, rijetko se uočava razlika između rodbine i svojte, a da ne govorimo da se pojedinačni nazivi pomalo uklanjaju, ustupajući mjesto jednom izrazu koji se upotrebljava kao općenito određenje. (Npr. ŠOGOR i ŠOGORICA - rodbinski nazivi za braću i sestre jednoga bračnoga druga prema drugomu bračnom drugu i njegovoj braći i sestrama, mogu značiti i druge srodbinske odnose).

Redbina je krvni rod i stječe se po ocu i majci (djed, baka, brat, sestra, sin, kćer, unuk, i unuka). Svojta su svi oni koji se vezuju ženidbom ili udajom, a nisu u rodstvu (djever, šura ili šurjak, zet, svak, pašanac, snaha, nevjesta, zaova, svast ili svastika, jetrva, šurjakinja). Među njima vladaju srodbinski odnosi.

OŽENITI SE - Pravo značenje riječi oženiti se je - uzeti nekoga sebi za ženu. Danas se u urbanim govorima čuje - oni se žene, oni su se oženili (za mladence). Ili još

nepravilnije - on je nju oženio! Treba reći: oni se uzimaju, oni su se uzeli. Jer, samo on se ženi. Ona se, naravno, udaje. On se njome oženio. On je nju oženio, znači da joj je doveo ženu.

U govorima bosanskih Hrvata, poglavito u ruralnim područjima, pravilna uporaba ovoga glagola dobro je očuvana. **UDANA** - izraz koji se preporuča umjesto udata. Glagolski prijedvi trpni na-n, -na, -no, u hrvatskoj jezičnoj praksi su tvorbeno produktivniji i treba ih rabiti umjesto onih na-t, -ta, -to, kad god je to moguće. (Prodan, dan, ubran, zvan, umjesto prodat, zvat, dat, ubrat).

MUŽ I ŽENA - Nema nikakvog razloga da se za bračne partnere ne koristimo ovim riječima. Također, čovjek i žena. Suprug i supruga su, pak, stare slavneske riječi, posuđene iz ruskog jezika. Terminološki su određene jer muž je značio svakog odraslog, zrelog muškarca, a žena i danas znači svaku odraslu osobu ženskog roda. Zato su suprug i supruga pogodniji za službeni način izražavanja, u zvaničnijim nastupima. U svakodnevnom govorima neka naši supruzi i dalje ostanu muževi svojim ženama i obrnuto.

BRAT I SESTRICA - Ugovorima bosanskih Hrvata očuvano je pravilno značenje ovih riječi. Dakle, bratić je bratov sin, a sestrična, sestrina kćer.

Međutim, u hrvatskoj jezičnoj praksi one rijetko imaju izvorno značenje. Bratić danas znači stričev, ujakov ili tetkin sin, a sestrična, stričevu, ujakovu ili tetkinu kćer. Treba paziti na očuvanje izvornog značenja. Mi imamo riječi stričević, ujaković i tečić, tetić ili tetkić, kao i stričevićna (vićka), ujakovićna (vićka) i tečićna, tetkićka ili tetkićna. Nalazimo ih u djelima starijih hrvatskih pisaca, a u suvremenim govorima, gotovo jedino kod bosanskih Hrvata.

Izrazi amidžić i daidžić, za sinove naših amidža i daidža jesu turcizmi koje mi tako ne osjećamo. Nema nikakvo razloga da nekom svom dragom daidži sad odjednom kažemo ujače, jer nam se može desiti da se naš dajo ili adžo osjeti kao stranac. Ovi izrazi se danas povlače pred slavenskim nazivima i dobro je što je tome tako. Neka novi naraštaj koristi slavenske riječi, a mi trebamo biti svjesni da jezični purizam, što se turcizama tiče, nije lako izvodljiv! Izrazi kao - barem, bunar broš, dušek, pamuk, papuča, boja i sl. pohrvaćeni su i u velikoj mjeri se osjećaju kao hrvatski te su prisutni u našim govorima. Pa i neka ih!

ŠOGOR I ŠOGORICA - Treba izbjegavati uporabu ovih riječi koje su nam došle iz njemačkog preko mađarskog jezika (vidjeti značenje na početku teksta).

Zapravo se, hrvatski puk u Bosni do sada i nije koristio tim izrazima. U jednom realnom neselektivnom, emotivnom odnosu prema jeziku, zanemarujući specifičnost bosanskog književno-jezičnog izričaja u hrvatskom jeziku, može se desiti da ovakve riječi počnu prodirati i kod nas. Na to treba paziti i očuvati naše hrvatske narodne riječi za srodbinske odnose (svojtū!). Vrlo su precizne i označuju svaki pojedini odnos.

svekar i svekrva - muževi roditelji, punac i punica - ženini roditelji djever - mužev brat, šurjak (šura) - ženin brat, zet - sestrin muž muškoj osobi, kćerkin muž roditeljima, svak - sestrin muž ženskoj osobi snaha, nevjesta - bratova žena, sinova žena, zaova - muževa sestra, svast, svastika - ženina sestra, jetrva - žena muževa brata, šurjakinja - ženina brata žena, pašanac - ženine sestre muž (badžo?!).

Ovo su samo češći poznatiji nazivi. U narodu ih ima još više. Mnogi nisu ni zabilježeni. Treba znati tko nam je rod, a tko svojta, s kim smo u rodbinskim, a s kim u srodbinskim odnosima i njegovati uporabu tih riječi.

Marica PETROVIĆ

Nastavak sa prethodne strane

za ljude kao ja živjeti i uspevati među svetom".

Sve je jasno rečeno. Cijena uspjeha vrlo je skupo plaćena. Andrić je volio Bosnu. Možda bi se moglo reći da nije dovoljno poznao Muslimane. Njegov je stav prema Muslimanima - Srpski. Srbi su formirali njegov odnos prema Bošnjacima narodu, prvo u Višegradu, pa u "Mladjoj Bosni",

pa u Beogradu. Iako, ako hoćemo, mi u njegovim djelima možemo uočiti brojne pozitivne likove Bošnjaka. Uzveličao je čast i časnu riječ Fate Avdagine i njezina oca, dirljivo i s poštovanjem govorio o čistoći i svetinji muslimanskog doma i obitelji.

Nas Hrvate, katolike bosanske, opisivao je onakvim kakvi jesmo. Pogledajmo se. Mi smo mu dužni. Taj dug naglašavam upravo zato što se sada o Andriću šuti. Sada

su u njegovoj rodnoj kući prostorije kluba "Divan". U dvorištu stoji nišan - stari muslimanski nadgrobni spomenik. To je sve sada tako. Što se hoće time postići, što se je zapravo, time postiglo? A on sam nama ostavlja poruku kroz usta pokojnog fra Nikole Granića u pripovijeci "Čaša". Savjetujući fra Petra koji želi otići u svijet i napustiti Red, fra Nikola kaže: "Nije tebi mjesto u svijetu i u Njemačkoj, nego u manastiru i u Bosni. Ovo je zemlja oskudna i uboga, tijesna i mrka, ni valija nije u njoj lako biti, a kamo li raja i redovnik (...). Kome je do toga da bude rahat i zendil, nije mu se trebalo u njoj roditi ni zafratriti (...). A ti misliš da ovakve kao što smo mi tamo u svijetu čekaju i neće da otpočnu teferič bez nas (...). Da odeš tamo, ne bi ti ništa koristilo. Cijelog vijeka bi ostao ono što si".

Andrićevi fratri - miljenici, prijatelji su ne samo s Muslimanima - Bošnjacima nego i s

Turcima. Mudri i vični životu često izigravaju Turke više kao vlast nego kao nekoga koga mrze kao pripadnika drugoga naroda. Za Rasimbega u priči "Proba" fra Serafin kaže da takvog čovjeka nije bilo na daleko niti će ga biti. San što ga je fratar ispričao begu može biti paradigma načinu življenja u Bosni, a mi ne smijemo zaboraviti da je fra Serafin Andrićev književni lik, pa prema tome, to je zapravo Andrićeva poruka. Sanjao je fra Serafin Isa Peigambera. "Ako ćeš pravo da ti kažem, fra Serafine, ono, ta stvar s vjerama i nije važna, vamo u nas na ovom Svijetu, kao što je tamo - u vas, pogotovo u Bosni. Ovdje se, ako ćeš pravo, i ne pita ko je koje vjere, nego kakav je po srcu i po duši. Po tome mi sudimo" - rekao mu je Isa Peigamber. Naučimo se čitati Andrića, Vratimo ga među nas jer samo tu mu je mjesto. Nema puno onih koji tako poznaju i vole Bosnu kao on.

M.P.

PAR SELO

Crkva u izgradnji

Gornje i Donje selo čine par sela. To bi bilo po nekoj pučkoj etimologiji objašnjenje za neobični naziv mlade župe koja se smjestila u dolini, pored rijeke i u brdima što svojom ljepotom potsjećaju na Zagorske brege.

Par Selo. Župa koju čine Par Selo, Pasci i Dubrave. Ukratko 1.100 vjernika. "Na području župe je i starokatolička župa koja je veoma negativno utjecala na župljane. Ubila je u njima nacionalnu svijest, a dobrim dijelom i religioznu. S područja župe otišao je i najveći dio intelektualnog kadra. Ostali su nemoćni, stari i bolesni." Zapisao je dr. fra Ljubo Lucić u svom izvješću s dekanijških sastanaka pod nazivom "Stanje puka i svećentva Vrhbosanske nadbiskupije". (Bosna franciscana 3, god. III., 1995.).

Između dva svjetska rata i neposredno poslije II. dok se puk poslije mise okupljao uz šargiju i kolo na sijelima, u ostalim selima tuzlanske dekanije mogla se čuti pjesma djevojaka:

"Uda'ću se, neću u Par Selo, u Par Selo pogazili vjeru".

Danas nitko više tako ne pjeva. Prvo zato što nikom nije do pjesme, a onda i zato što nema tko pjevati. Niti ima prilike ni razloga za pjesmu, a nema ni pjevača.

Kuće su zaključane, šargije u ćoškovima zamračenih soba kao suveniri - uspomene na jedno vrijeme koje nema tko sačuvati ni za etnografska izučavanja.

A kad bi bilo pjevača i kad bi opet zaigralo kolo s djevoj-

kama što na čelu nose male dukate, ne bi bilo smisla više pjevati ovakovu pjesmu. Jer u Par Selo više tako nije. Božji prst u ovom teškom vremenu usmjeren je na ovaj kraj i ove ljude koji ostadoše vjerni svojoj rodnoj grudni. Par Selo je sagradio župnu crkvu.

Par Selo je sagradio jednu lijepu, kamenu grobljansku kapelu koje se, kako reče mons. Pero Sudar, pomoćni biskup Vrhbosanski, ne bi postidio ni jedan grad.

U nedjelju, 9. srpnja 1995. godine njegova uzoritost dr. Sudar, blagoslovio je Kapelu i posvetio je Imenu Božjem. Govorio je o značaju zavičaja u ljudskom životu, ljepoti ostajanja i ponosu zbog strpljivosti i ustrajnosti, o tuzi rastanka i nesigurnosti koju donosi odlazak u nepoznato. Bog je dao da u nekom drugom kraju žive neki drugi ljudi.

Dao je da mi živimo ovdje. Neka tako bude. Vidite ove vaše gradnje, ovaj dokaz vaše želje da ostanete tu gdje su vam korijeni! To je pokazatelj da su Božji planovi s nama optimistični i mi se u njih možemo uzdati.

To je bit biskupove poruke što se razlijebla iz šumovitog proplanka na kojem je smješteno groblje u Par Selo. I ljudi su slušali. Nisam sigurna je su li svjesni kakve se sve promjene dešavaju u njihovu kraju. Promjene koje su velike i korjenite, ali koje nisu izvan Božje volje i kontrole. Dapače!

Dug je spisak onih koji su radili na Kapeli, a još dulji onih što će biti čitani kad se Crkva bude, ako Bog da blagoslovljala. Svi nekako učestvuju. Čak i oni što su mrljali u početku pitajući se što će Crkva kad odlazi narod. Kada je neki dan podignut križ na tornju nove Crkve Sv. Ane, župnik nam reče da je bio iznenađen tko je sve donio iće i piće za radnike.

Kad smo kod župnika, onda treba reći da je to gosp. vlč. Bartol Lukić, samozatajan i marljiv, pouzdan čovjek koji ne žali truda, molitve i vremena pa sve to ulaže u temelje i zidove ovih građevina. U ovom kraju on je od osnutka župe i u

Misno slavlje

vrijeme rata njegova nazočnost puno im je značila. Kad je nadbiskup u propovijedi nešto napomenuo o boravku župnika i njegovu djelovanju u Župi, netko iz mase dobaci: "Još će on dugo biti među nama!"

Koliko će tko biti među nama ne odlučujemo mi, ali djela ljudska ostaju i poslije nas. Vremena se mijenjaju, mijenjaju se i ljudi pa kad bi sada neka lijepa cura sa Husina zapjevala u kolu, pjesma bi morala glasiti:

"Uda'ću se, hoću u Par Selo, u Par Selo obnovili vjeru".

M. P.

BRIGA I SKRB ZA BOJOVNIKE HVO "SOLI"

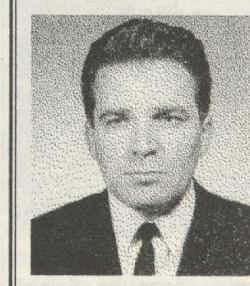
Udruga stradalnika

Dana, 09. 02. 1995. godine utemeljena je odluka o osnivanju Udruge stradalnika 115. HVO brigade Zrinski. Pokretači utemeljenja ove Udruge su invalidi i obitelji poginulih borovnika 115. HVO brigade Zrinski.

Sjedište je u Tuzli u Ulici Stari grad br. 9 u prostorijama bivpeg objekta Općinskog suda za prekršaje.

Sastavni dio odluke o izboru organa upravljanja su između ostalog predsjedništvo Udruge na čijem je čelu gosp. Nikola Crvenković, ranjenik iz Bistarca, sa dva dopredsjednika gđom. Sladanom Tomić, suprugom poginulog borovnika i gosp. Miroslavom Maras, ranjenika iz Banovića. U predsjedništvo su birani predstavnici iz svake općine župe Soli i to jedan invalid i jedan iz obitelji poginulih borovnika.

Božo Čajić

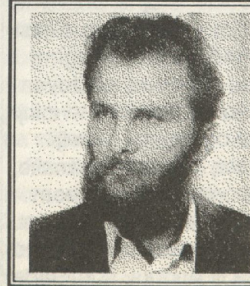

Dana, 7. srpnja 1995. godine navršilo se četrdeset tužnih dana od smrti našeg dragog **ZVONKA (MIJO) ZVONKOVIĆ iz Živnica**

Njegova dobrota i plemenita duša ostat će nam u vječnom sjećanju.

Najtoplije se zahvaljujemo svim prijateljima i susjedima na ispraćaju na vječni počinak.

Obitelj i rodbina

Dana, 05. srpnja 1995. godine navršile su se dvije godine od pogibije našeg supruga i oca

ANTE (JOZO) TOMIĆA

Zahvaljujemo se svim suborcima, rodbini i prijateljima koji su na godišnjicu obišli grob i položili cvijeće.

Supruga Eva i sin Nikola

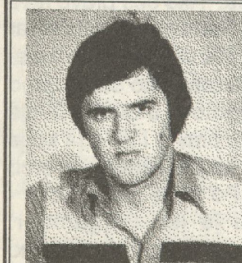
OBAVIJEST

U cilju djelotvornijeg rada Društva "Hrvatski dom" Tuzla, Upravni odbor Društva je formirao i Udruhu pravnika.

Udruga svoje aktivnosti obnaša u uredu Društva, Trg oslobođenja 26. svake srijede od 17,00 do 19,00 sati.

Tel. 237-171.

Tajništvo Hrvatskog doma

TUŽNO SJEĆANJE
na dragog supruga, roditelja i sina
TOMU DIVKOVIĆA
3. 8. 1992 - 3. 8. 1995.

Prošle su tri godine od bolnog rastanka s tobom. Ostala su samo lijepa sjećanja na tebe i teška bol što si otišao. Znaj da te još uvijek nosimo u srcu i da ćeš uvijek biti dio nas. Tvoj dragi lik, tvoja dobrota i plemenitost ostat će nam u vječnom sjećanju.

Tvoji najdraži: supruga Marica, sinovi Mario i Darko, otac Jozo, majka Manda, te obitelj Pavić

HEMORAGIJSKA GROZNICA PACEM IN TERRIS

Zapalo nas je živjeti vrijeme rata, neizvjesno koliko, kako i do kada. Zapalo nas je svjedočiti smrti svaki dan, iz dana u dan na hrpe, stotine tisuća ljudi, života - četvrtu godinu. Bosna i Hercegovina i mi u njoj smo paradigma apsurdna s kraja drugog milenijuma.

Tjeraju Bosnu iz Bosne, protjeruju nepregledne kolone žena, one nose djecu, djeca su oko njih, iza njih. I stari i bolesni, ranjeni, nemoćni. Imaju li snage, gdje će iz Domavie, Srebrenice, Srebrenice Bosne? Genealoška stabla, koljena i povijest argumentiraju fakte da smo oдавde i da nam je mjesto ovdje. Treba i dalje bilježiti da jesmo bili, da jesmo i da ćemo opstati. Demografsko-povijesne bilješke s ovih područja su vrlo rječite i treba ih znati, učiti i upamtiti.

Možda se u ovome trenutku čini neprimjerenim pisati i govoriti o promjeni naziva dijela ulica na području općine Tuzla. Mislite li da ima prećih poslova? Ja mislim da ima. Mislim da i ovo treba uraditi. Ne želim ispisivati svoju i tvoju prijatelju adresu sa nazivom koji je najizravnije povezan sa počiniteljima ovolike količine zla i nevolje ljudske, koji nas vrijeđaju viseći nam nad glavama.

Općinsko vijeće Skupštine općine Tuzla donijelo je odluku o promjeni dijela naziva ulica na području općine i grada i, svojom odlukom, u raspravu i predlaganja uključilo je političke stranke, udruženje građana, Kulturno umjetnička društva, koji će svoje prijedloge proslijediti Općinskom vijeću na razmatranje i usvajanje.

Društvo "Hrvatski dom" okupilo je predstavnike svih navedenih grupacija iz Hrvatskog naroda i imenovalo komisiju koja će se ovom problematikom baviti i obraditi listu prijedloga.

Među temeljnim stavovima u ovom pitanju ističemo razmjernost. Treba poštivati postotak stanovnika hrvatske nacionalnosti, te tomu primjerno imenovati toliki postotak u nazivlju ulica od broja koji će se mijenjati. Normalno je očekivati da u pretežito hrvatskom naselju bude više naziva po našem zahtjevu, nego u mjestu gdje je naš narod u neznatnom postotku.

Ne treba mijenjati imena tradicionalnih naziva dijelova grada koji su bili značajka mjesta kao cjeline. Treba vratiti i ona tradicionalna imena i nazive koji su se čuvali u neslužbenoj uporabi stanovnika cijelog mjesta ili dijela naselja, a doživjeli su promjene.

Ne slažemo se sa stajalištem prema kojemu osoba čijim imenom želimo imenovati ulicu, trg, aleju itd. mora biti iz BiH rođenjem, životom, radom. Taj kriterij može biti prioritetan, a ne isključiv. Želimo osim svoje uže baštine, kulturnoškog, povijesnog i političkog kruga održati vezu sa svojom širom zajednicom i na ovaj način.

Glavnina do sada imenovanih ulica imenima iz Hrvatskog naroda treba uglavnom tako i ostati, a neznatan broj bi se promijenio prema našem prijedlogu. Argumentirane i temeljito pripremljene prijedloge pripremiti će komisija na razmatranje i usvajanje OV.

Ukoliko se čitatelji žele uključiti u ovu akciju, mogu to učiniti šaljući svoje pismene prijedloge na redakciju "Hrvatskog Glasnika". Svaki prijedlog mora biti dobro obrazložen, upisanim biografskim podacima doprinosom za naziv koji se predlaže.

Na ovu temu ćemo svakako još misliti, razgovarati i pisati.

Zlata Musić

I u ovom broju našeg lista pišemo o jednoj zoonozu (bolest koja se prenosi sa životinje na čovjeka i zajednička im je), zbog aktualnosti i trajanja epidemije ove bolesti. Hemoragijska groznica je virusna bolest koju prenose glodari uglavnom miševi i pacovi.

Bolest se među glodarima prenosi uglavnom krpeljima, a čovjek se zarazi udisanjem zaražene prašine sa područja koje je zagađeno virusom koji se tu nađe preko glodarskih izlučevina (stolica i mokraća) ili pak uzimanjem zaražene hrane ili vode, te prljavim rukama nakon kontakta sa općepotrebni predmetima (odjeća, posteljina i sl.).

I ova bolest se ne prenosi sa čovjeka na čovjeka. Inkubacija (vrijeme od ulaska klice do pojave bolesti) traje obično tri tjedna.

Bolest se manifestira naglo sa pojavom povišene temperature, glavobolje, muke i povraćanja, ponekad pojavom proljeva uz gčeve u stomaku, crvenilom očnih kapaka te krvarenjem iz nosa, desnih ili pojavom krvi u stolici i mokraći (hemoragija). Bolest se liječi uglavnom bolnički, na zaraznim odjeljenjima ili klinikama gdje se i dijagnostički potvrđuje.

I u ovoj epidemiji koja još uvijek traje na našim područjima je kao i do sada došlo do manifestiranja uglavnom "bubrežnog sindroma". naime došlo je do manifestno smanjene funkcije bubrega tako da je kod određenog broja oboljelih bilo potrebno sprovesti i hemodijalizu (vještački bubreg).

U svim dosadašnjim epidemijama kod nas i u svijetu registrirani su kao uzročnici tri grupe virusa: Hantan, Puumala i Seoul. Po svojoj prilici u aktualnoj epidemiji kod nas radi se o novom tipu virusa čija je izolacija u toku u institutima u Zagrebu i Štokholmu.

I ova bolest se uspješno liječi, ali i pored toga joj smrtnost iznosi od 1 do 5%.

Važno je napomenuti da kada se već zna za epidemiju ove bolesti pojava gore navedenih znakova je razlog za što hitnije javljanje liječniku.

Također, kod ove bolesti je najvažnije sprječavanje koje se sprovodi sljedećim metodima:

- uništavati miševе svim sredstvima (fizičkim i kemijskim sredstvima), uz obvezno zasipanje mišjih rupa otrovima, a insekte uništavati zaprašivanjem ili prskanjem. Ova mjera je uglavnom u suradnji sa nadležnim higijensko-epidemiološkim službama.
- sprječiti kontakt svih glodavaca sa hranom (čuvati je u posebnim škrinjama), vodom, općepotrebni stvarima kao i izravni dodir čovjeka sa glodavcem.
- opća higijena spremišta za hranu i kuhinjskih prostora.
- svakodnevna i dosljedna osobna higijena (pranje rukeu prije jela, kupanje) te pranje posteljnog i intimnog rublja.
- upotreba vode iz bunara ili izvora uz obvezno kloriranje po uputstvu stručnih radnika iz zdravstva.
- u uvjetima kolektivnog smještaja u prirodi, u gospodarstvima koja imaju vanjski nužnik, izmet i otpadni materijal svakodnevno zasipati zemljom ili klornim preparatima.
- uništiti nisko rastinje oko gospodarskih objekata gdje se mogu kriti glodvci.

Prim. dr. Jozo Đerek
spec. opće medicine

HRVATI - UGOSTITELJI

Glavna ulica u Tuzli. Snimljeno tridesetih godina

Tuzla je (mada mali gradić, između dva rata po nekim podacima imala svega 15, a po drugim 17 tisuća stanovnika), bila industrijski dosta razvijena, ne toliko kao danas, ali poznata po proizvodnji soli, prvo u Simin Hanu, a poslije toga u Tuzli, rudniku Kreka, Špiritani i Pivovari. Tuzla je u to vrijeme bila poznata po slanim bunarima na obroncima Trnovca koji su bili kao neki zaštitni znak našeg grada. U takvom gradiću - čaršiji, koji je na svojoj periferiji za to vrijeme imao jaku industriju, i druge gospodarstvene djelatnosti morale se pratiti taj razvoj. Jedno od tih djelatnosti bilo je i ugostiteljstvo koje se sastojalo od manjih lokala - kavanica, restorana i hotela. Tridesetih godina Tuzla je imala više vrsta ugostiteljskih objekata i to od Brčanske Malte do malte u Kreki. Vlasnici tih lokala uglavnom su bili iz reda svih nacionalnosti. Međutim, interesantan je podatak da su Hrvati koji su činili najmanji procent u ukupnom broju gradskog stanovništva, imali u svom vlasništvu najviše gostionica, pa i jedan od postojećih dva hotela, koliko ih je tada bilo u Tuzli.

Po mom sjećanju, bilo je šesnaest gostionica, a možda sam neke zaboravio:

STJEPO BARAČ, držao je restoran - pivnicu kod same Pivovare. Prije toga od 1934. godine, imao je pod zakupom Kantine u Kreki. Mada je to bila periferija, u to vrijeme Baraču se

odlazilo specijalno na svježije i hladno pivo koje se točilo na čaše i krigle uz kvalitetno meze.

U samom centru grada bilo je najviše lokala. Kraj željezničke stanice u samom parku, bio je restoran "Željeznički park", čiji je vlasnik bio ANTO KAME-NJAŠEVIĆ. Ovaj vrlo lijepo uređeni restoran, radio je preko cijele godine, ali, zbog velike terase, više je bilo gostiju ljeti, nego zimi. Poslije ovoga, dolazi Htoel "Tuzla", čiji je vlasnik također bio ANTO KAME-NJAŠEVIĆ. Ovaj hotel je bio u zgradi koja i danas postoji preko puta kina Centar. Poznat je građanima Tuzle kao Restoran "Majevica", a ime je dobila poslije rata, nakon nacionalizacije 1948.

Hotel "Tuzla" kao i svaki drugi hotel, imao je svoju kavanu, restoran i sobe za spavanje. Imao je povremeno i glazbu, tako je dobro radio tijekom čitave godine. Neki će se stariji Tuzlaci sjetiti da je uz ovaj objekt bila i Prva hrvatska štedionica u Tuzli. Njen ravnatelj bio je Aleksandar Preka inače predsjednik HSS-a u Tuzli. Financijske poslove vodio je Rudo Kreitmayr. Poslije rata u tom je objektu bila tiskara, a danas je taj objekt napušten.

Dalje dolazi gostionica KUZME STANOJEVIĆA, koja je bila u Maloj ulici do Robne kuće "Čelik". Sada je tu prodavaonica dječije konfekcije "ONO". Ta gostionica je poznata po svojim gostima koji su bili srednjeg sloja, a tijekom

čitavog dana su nalazili vremena da navrate na jedno ili više pića. Kuzmu je kasnije zamijenio Nikola Primorac.

ANTO SANTICA je imao svoj lokal - gostionicu točno preko puta sadašnje čevabdžinice Hazima Bešliagića. Sada je tu staklarska radnja. Santica je u svojoj gostionici najviše prodavao odlično crno vino Dingač iz mjesta Potomje na Pelješcu, odakle je bio i rodom.

TONO PIPAL, je držao jednu vrstu male kavanice u kojoj se najviše pila rakija, kava i čaj, a igralo se karti i domina. Ona je bila u ulici koje više nema. Bila je na početku ulaza u park od Kapije, iz ranije Gradske kavane.

U današnjoj ulici koja nosi ime Moša Pijade, još uvijek postoji zgrada u čijem prizemlju je prodavaonica auto-dijelova (preko puta čevabdžinice Limenka). Bila je vinarija, čiji je vlasnik bio BEPO. U njoj se točilo isključivo vino sa otoka Hvara i na flaše za nošenje kući. Preko puta vinarije Bepo, (sada je tu opet ulaz u park) u zgradi koje više nema svoju gostionicu, poslije smrti muža, držala je ŠTEFICA PRIMORAC. To je bila manja gostionica u kojoj se najviše točila rakija i pekla odlična domaća kava.

Od sadašnje čevabdžinice Limenka prema Pingi i dalje bila je posebna ulica, koje više nema. Stariji Tuzlaci će se sjećati, da je na kraju te ulice, dolazila druga, koja se penjala prema slanim

bunarima, a zvala e Pavkuša. U donjoj ulici, prije Pavkuše, bila su dva ugostiteljska lokala. Na samom početku, u svojoj vlastitoj kući, držao je gostionicu MIJO JURJEVIĆ. Lijepo uređen lokal, u kome su se mogli, pored svih vrsta pića, za meze dobiti kako specijaliteti sa roštilja, tako i riba. Malo dalje od Jurjevića, na desnoj strani, imao je svoj mali lokal STJEPAN GLAVAČEK, najveseliji tuzlanski ugostitelj. Uvijek je bio nasmijan i raspoložen da sjedi sa svojim gostima i sa njima pije i mezeti.

Oko današnjeg Solnog trga bilo je dosta kuća kojih danas nema. U jednoj od takvih, bila je i gostionica koju je držala RIBIČIĆ JELENA. Ona je služila goste uglavnom rakijom i kavom. Na glavnom trgu našeg grada, u prizemlju zgrade tadanjeg Župnog ureda, sada Regionalne komore, svoju gostionicu je držao JURE MILAS. On je imao sve vrste pića i neke vrste mezetlika, a najbolje je radio petkom, kada je bio pijačni dan, jer se pijaca nalazila na samom trgu. Putem koji je vodio prema Kreki, s desne strane Jale, prvo je bila gostiona LUKE MANDIĆA. Ta zgrada postoji i danas, a nalazi se u kutu prema ulici za Paša bunar.

U Kreki, sa lijeve obale rijeke Jale, na kraju gornje kolone, bila je gostionica, vlasništvo JAKOVA BILANDIĆA, a malo dalje na drugoj strani, prema Miladijama, imali su svoje gostionice jedan pored drugog PEPI HRIBER i SEGAT IVICA. Pored ostalih gostiju ova tri lokala, bili su i rudari koji su stanovali na Husinu i tuda prolazili na posao ili sa posla, pa su redovito navraćali na po jedno piće.

Eto, to su svih šesnaest ugostiteljskih objekata kojih se ja sjećam, a njihovih vlasnika danas nema među živima. Nema ni njihovih lokala. Danas Tuzla ima neke druge kavane. Oni ranije, imali su svoje goste, svoje posebnosti. Ove današnje kavane (kafići!) europskog su tipa i u njima nema prepoznatljivog, bosanskog šarma koji je nestao sa starim gostionicama.

Dragan Petrović Pišta

OČEKIVANI USPJEH

Ivana Ivaković u Glazbenom zavodu

Oni koji su imali zadovoljstvo prisustvovati brojnim uspješnim koncertima Ženskog zbora HKD "Nparedak" iz Tuzle a pod dirigentskom palicom prof. Čestmira Dušek, sigurno se sjećaju divnog glasa solistice zbora - Ivane Ivaković. Tu vrijednu, talentiranu i simpatičnu učenicu Srednje glazbene škole svesrdno je podržavao i usmjeravao prof. Dušek, jer je kao glazbeni stručnjak odmah uočio njene izvanredne glasovne kvalitete i profinjen glazbeni osjećaj. Što više, znao je često i istaknuti kako njene pomenute osobine u daljnjem razvitku moraju rezultirati uspjehom koji će je dovesti do punog sjaja glazbene interpretacije.

I nije se prevario!

Ivana Ivaković 1994. godine odlazi u Zagreb, upisuje treći razred Srednje glazbene škole "Blagoje Bersa" te se vrlo brzo svrstava među najbolje učenice solo-pjevanja u klasi prof. Mire Zidarić-Orešković. Usvajanjem novog tehničkog znanja i marljivim radom, Ivana vidno napreduje i razvija se u željenom pravcu. Iz dana u dan, iz mjeseca u mjesec.

I tada dolazi prvi umjetnički izazov - Županijsko natjecanje učenika glazbenih škola u Zagrebu na kome se i ona našla u jakoj konkurenciji i pred strogim žirijem. Savladavši propozicioni program gotovo do perfekcije, zapjevala je i naša Ivana.

Žiri je bio jednoglasan - dodjeljuje joj 98,5 bodova od mogućih 100, proglašava je najboljom i nagrađuje I. nagradom.

Ushićenje, čestitke i suze radosnice...

Odmah potom uslijedio je nov izazov, nova obveza. Ivana Ivaković, kao predstavnica zagrebačke Županije, treba nastupiti na 33. hrvatskom natjecanju u Splitu.

Da li će ponoviti prethodni uspjeh?

Ponovno sati rada i dodatno predano vježbanje. Odabran je i novi, zahtjevniji program: "Uspavanka" Čajkovskog, "Tu cha le pemma amore" Caccinia i "Lastavicam" I. Zajca. Tri obvezne skladbe za I. katebogiju u kojoj je nastupala.

Nema ni njihovih lokala. Danas Tuzla ima neke druge kavane. Oni ranije, imali su svoje goste, svoje posebnosti. Ove današnje kavane (kafići!) europskog su tipa i u njima nema prepoznatljivog, bosanskog šarma koji je nestao sa starim gostionicama.

Što se više može postići?

Eto tako, naša Ivana Ivaković poslije pupanja, cvate u divan mladi cvijet i svoje latice podiže sve više i naviše. Mi je u toj cvatnji i prodoru naviše podržavamo svim srcem.

B. Štumpf

Hrvatski Glasnik, srpanj 1995.

KROZ PJESMU I GLAZBU ČOVJEK JE BLIZI BOGU I LJUDIMA

Sredinom mjeseca lipnja 1995. godine. U Busovačkoj crkvi sv. Ante obilježava se veliki praznik - 800-obljetnica rođenja najviše štovanog sveca u Hrvata sv. Ante Padovanskog. Mnoštvo naroda, Hrvati iz svih krajeva, a nazočni su i brojni politički dužnosnici. Naš Mješoviti pjevački zbor Crkve sv. Petra i Pavla svojom pjesmom i glazbom u mnogome doprinosi općem svečarskom ugođaju, te Koncertom sakralne glazbe dodaje još i umjetnički vrijedan ugođaj. Sudeći po burnim aplauzima nazočne publike i čestitkama poslije koncerta i koncelebrirane svete mise, zbor je gotovo na prečac osvojio simpatije i nesumljivo ostvio utisak ansambla visoke umjetničke razine.

Gospodin Dario Kordić, predsjednik HDZ tom prigodom ističe:

— Malo je riječi kojima se može iskazati sve ovo što je Busovačka publika doživjela slušajući tuzlanski zbor. Prije svega sretan sam što sam ih i ja mogao slušati i što su svojim nazočnošću uveličali naš veliki blagdan.

Veseli me isto tako i saznanje da na sjeveru Bosne, u Tuzli postoji ovakav četveroglasni zbor, čime se dokazuje da taj narod živi duhom ukupnoga hrvatskoga nacionalnog bića te da hrvatski čovjek, umjetnik, na prostoru ovog dijela Bosne zna da se bori za opstojnost hrvatskoga čovjeka. Ja im osobno u to ime upućujem čestitke.

Gospodin fra Vinko Tomas, kapelan Crkve sv. Ante također oduševljen nastupom zbora ne šteti riječi pohvale:

— Kada nekog sretnem, sretan sam a kada ne sretnem, nesretn sam. A ovaj današnji susret uistinu je obogaćenje. Zato iskrena hvala u ime svih koji su slušali ovaj zbor. Program je "non plus ultra", uživao sam. I ne samo to. Ovakvog programa nebi se stidio ni Beč, ni Pariz ni Zagreb.

B. Štumpf
Foto: Zrinka Andrejaš

Na svom putovanju od Tuzle do Busovače, članovi Zbora posjetili su i razgledali katoličke crkve u Vijaki, Varešu, Novoj Biljoj i Kraljevoj Sutjesci.

Na slici - Zbor Crkve sv. Petra i Pavla u Tuzli na putu za Vareš, ispred crkve Bezgriješnog začeca Bl. Djevice Marije u Vijaki

DRUŠTVO SA OGRANIČENOM ODGOVORNOŠĆU,
ZA PROIZVODNJU, UNUTARNJU I VANJSKU TRGOVINU
"SOLI" Tuzla

SOLI

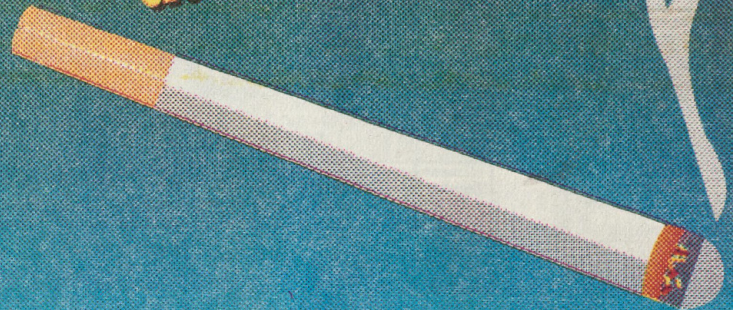
**ZNANJE,
POSLOVNOST,
SIGURNOST,
NAŠA I VAŠA
ORIJENTACIJA U
BUDUĆNOST**

Ul. Rudarska 72, Tuzla
Tel: 075 219-585, 232-221, 233-257
za inozemstvo:
++385-75-821-111

HAYAT
KING SIZE
Original Blend

TABACCO
d.o.o. Tuzla

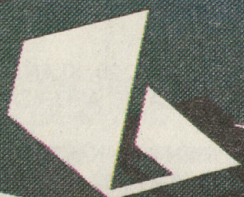
HRVATSKI DOM
"GRADOVRH" d.o.o.

HTT
hotel tuzla

BOSNA
OSIGURANJE
ZOIL "BOSNA" SARAJEVO

TUZLA
Salineatrans
TRANSPORTNO USLUŽNO I TRGOVINSKO PREDUZEĆE; EXPORT-IMPORT sa p.o.
75000 Tuzla, Partizanska 2 (Soni trg) tel.239-438 (dir) 239-350,
ŽR 12200-601-22662 D.R. 12200-601-8621 SDK Tuzla